

MERKILLISIÄ TAPAHTUMIA.

KERTOMUS,

KIRJOITTANUT

EINO I. PARMANEN.

HELSINGISSÄ,

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINON OSAKEYHTIÖ

1903.

Surya Me'elleri.

Seuraavat vaatimattomat rivit omistan kunnioituksella ja rakkaudella tulevaisuuteni „Surya Me'elle“.

Helsingissä lokakuussa v. 1901.

Tekijä.

Alkulause.

Kesällä 1900 matkustaessani höyrylaiva Norden'il-la Kristiinasta Vaasaan, jouduin keskusteluun erään englantilaisen turistin kanssa. Tämä oli matkalla Aavasaksalle juhannusaurinkoa ihailemaan. Niinkuin yleensä englantilaiset, tuntui hän mielestäni luonteeltaan jäykältä, kylmän kohteliaalta. Kasvot olivat vaaleat, pitkulaiset, kädet kapeat, vartalo pitkä, solakka. Hänen katseessaan, jopa koko hänen ryhdissään oli kuitenkin muutakin kuin vaan pelkkää englantilaista ylpeyttä. Hetkisen hänen kanssansa puheltuani sulasikin jäykkyys, ja äsken vielä niin tuikea katse oli muuttunut ystävälliseksi. Kylmä kohteliaisuuskin oli kokonansa poissa. Sen sijaan hän hilpeällä sydämellisyydellä puhui maassamme tekemistään havainnoista. Luonto oli kaunista, kansa ystävällistä. Imatral-la hän oli käynyt, samoin Punkaharjulla. Kangasalaa hän ei vielä ollut nähnyt, mutta oli aikeissa Aavasaksalta palata sitäkin katsomaan. Matkalla oli hänellä mukana vaimonsa, Surya Me, ja poikansa, pieni Darja. Molemmat olivat nyt alhaalla hytissä, mutta tulisi-

vat ehkä pian ylös.

— Surya Me, huomautin, sehän on intialainen nimi.

— Niin on, samoin myös Darja, vastasi englantilainen. Intiassa olenkin Surya Me’eheni tutustunut, ja intialainen hän on syntyperältään, intialainen suvultaan.

Kasvoni kuvastivat mahdollisesti uteliaisuutta. Englantilainen huomasi sen, ja nyt sain kuulla pitkän kertomuksen niin merkillisistä tapahtumista ja monivaiheisista seikkailuista, että todellakin oli vaikea niitä kaikkia tosiksi uskoa.

Kertomus kesti kauvan. Se loppui vasta laivan laskeutumisessa Vaskiluodon satamaan.

Samassa Surya Me’ekin Darjoinaan ilmestyi kannelle.

Edellisen tumma iho, syvällisen mustat silmät ja pikimusta tukka sanoivat hänen selvästi olevan syntyperältään itämaalaisen. Katso todisti lempeyttä, koko olemus puhdasta naisellisuutta. Englantilainen esitti minut puolisolleen. Entisen hindulaistytön ääni oli pehmeä, mutta kuitenkin miellyttävä ja soinnultaan kirkas kuin helähtelevä hopea. Ijältään hän oli

arviolta noin kolmisenkymmenen vanha, miestään ehkä kymmenkunta vuotta nuorempi.

Darja, noin seitsemän kahdeksan vuotias poika, oli perinyt äitinsä kauniit silmät, mutta muuten hän oli isänsä täydellinen perikuva.

Vaskiluodon laiturilla sanoin hyvästi englantilaiselle perheelle, ja pian oli se kadonnut näkyvistäni ihmistungokseen. Sen jälkeen en ole sitä tavannut, mutta etenkin »Surya Me'etä», kaukaisen Intian lasta ajatellessani on selvänä mielessäni kuulemani kertomus.

Vaativattomasti ja koruttomasti, niinkuin se minulle esitettiin, olen seuraavassa — mikäli muistini on riittänyt — koettanut englantilaisen omilla sanoilla noita merkillisiä tapahtumia kuvata.

I.

Mumin Argad.

Armas lapsuudenkotini — näin aloitti englantilainen kertomuksensa — on Kanaalin rantamalla, pienessä Brightonissa. Isäni oli täällä pormestarina, ja mielellänsä hän olisi suonut minusta, ainoasta pojastansa, myös tulevan juristin. Antauduin kuitenkin lääketieteelliselle alalle, sillä siitä pidin enemmän. Valmistuin verrattain nuorena, noin viidenkolmatta ikäisenä. Olin toivonut, että heti saisin suuren potilasmäärän, mutta niin ei käynyt. Lontoossa, jonne olin asettunut asumaan, oli ennestään tuhansittain ammattitoveria, ja näistä monet jo hyvinkin tunnettuja miehiä. Vasta-alkavan ja etenkin ventovieraan henkilön — niinkuin minäkin paikkakunnalla olin — on tällaisissa oloissa erittäin vaikea menestyä, sillä kukapa juuri hänen puoleensa kääntyisi, kun vanhempia ja taatusti taitavia lääkäreitä on käytettävissä. Vähän supistuivat minunkin hoitolaiseni, ja kuukausi meni, samoin toinenkin, mutta asemani ei sanottavasti parantunut. Tuloni tuskin riittivät välttämättömmimpiinkään elatustarpeisiin. Lopuksi kyl-

lästyinkin hankalan olintaani ja päätin jättää Lontoon. Odotin tähän vaan sopivaa tilaisuutta ja Times-lehdestä huomasinkin ilmoituksen, joka erityisesti miellytti minua. Etu-Intiassa, eräässä siellä olevassa rykmentissämme, oli sotilaslääkärin virka avoinna. Paikalla lähetin hakemuksen hallitukselle, ja toimi — tarjottiinkin minulle. Olin iloissani. Vihdoinkin olisin näkevä Intian. Lapsuudestani saakka oli se ollut unelmieni esineenä, luulottelemanani seikkailujen maana. Vastaisuus oli osoittava, että tässä luulossani en ollut niinkään väärässä, sillä todellakin merkilliset olivat ainakin tapahtumat ja vaiherikas elämä, jotka kaukaisessa Intiassa tulivat minun, mahtavan Albionin pojan osaksi.

Suuntasin ensin matkani Kalkuttaan, *) Gangesvirran suuhaarojen varsille. Päivä, jona tänne saavuin, oli erittäin ihana, aurinko loisti täydellä terälään, ja puhtaan raikas tuulenhenki puhalteli.

*) Kalkutta on Huglin, Gangeksen suuhaaran varrella. Siinä on kolme osaa, luja Fort William-linnoitus, komea eurooppalainen ja miltei pelkästään bambu- ja savimajoista oleva hindulainen kaupunginosa. Kalkutassa asuu varakuningas, siellä ovat yliopisto ja korkeimmat hallintovirastot.

Satamasta kiirehdin oikopäätä varakuninkaan puheille ja sieltä kaupungissa olevaan vierashotelliin. Aikomukseni oli vielä samana päivänä lähteä kohden Radzimia, jonne rykmenttini oli sijoitettu.

Opas luvattiin kuitenkin vasta seuraavaksi päiväksi, joten toistaiseksi olin pakoitettu lykkäämään matkani.

Päätin tällöin aikani kuluksi mennä katsomaan kaupunkia.

Täällä vietettiin paraillaan jotakin uskonnollispanallista juhlaa, ja kadut sen johdosta olivat tulvil-
laan maan alku-asukkaita. He kulkivat pitkässä riemusaatossa, ja mikä eniten kiinnitti huomiota, oli tavattoman kookas epäjumain kuva. Se oli asetettu suuren suurille vankkureille, ja niitä kuljettiin miesvoimin nuorista vetämällä.

Lähinnä vankkureita oli muutamia bramiineita. Hurjasti hyppien he leikkelivät puoli-alastonta ruumistansa terävillä veitsillä tahi hutkivat sitä solmu-
päisillä, karkeatekoisilla ruoskilla.

Hirmuista oli näytelmä, sillä veri tihkui isoina poireina pitkin rääkättyjä ruumiita, silmät pyörivät rai-
voisina päässä, ja valkoinen vaahto valui suupielistä.

Tätäkin hirvittävämmäksi oli näytelmä muuttuva. Eräs bramiineista nimittäin — nähtävästi äkki-arvaamatta mielenvikaiseksi tulleen — heittäytyi jumalankuvan eteen. Kimeä, luihin ja ytimiin tunkeutuva parahdus täytti ilman, tummanpunainen veri roiskahti korkealle, ja rattaat olivat rusement onnettoman.

Kauhistanneena käänsin katseeni toisaalla. »Oi, ei-
kö missään löydy kristillismielisiä ihmisiä», huokasin, »jotka ottaisivat antaaksensa valistusta noille pimeydessä vaeltaville raukoille?»

Hetkiseksi hämmästyivät tapahtumasta juhlasaattossa olijatkin. He pysähtyivät silmänräpäykseksi, ja jumalankuva huojui vankkureilla. Mutta pian oli väkijoukko taas liikkeellä, nuorat pingoittuivat, ja raskaasti vyöryivät suuret vankkurin pyörät. Muodottomaksi rumentunutta kuollutta kannettiin äkipäätä hankituilla paareilla, ja bramiinit raivosivat mahdollisesti äskeitäkin hurjemmin.

Kyllästyin kurjuuden katselemiseen ja halusta olisin palannut asuntooni vierashotellissa, mutta kansantungos oli niin valtava, että vasten tahtoaanikin jouduin sen mukana yhä kauemmaksi ja kauem-

maksi pyrkimästäni päämäärästä.

Lopuksi pääsin tungosta pakoon eräälle pienelle sivukadulle. Kuljin sitä eteenpäin ajatuksiini vai-puneena. Omituista kuinka järki-olennoiksi luodut ihmiset voivat, arvelin, »noin alentua käsin tehtyä epäjumalaa palvelemaan. Ymmärtämättömät raukat, joilla ei ole tietoa ainoasta totisesta Jumalasta, Jumalasta, joka yksin voi hädässä auttaa ja varoista vapah-taa.»

Näistä mietteistäni herätti minut odottamatta tus-kallinen huudahdus aivan lähellä. Katsahdin häm-mästyneenä ympärilleni. Kummastukseksi huo-masin, että enää en ollut samalla kadulla. Ajatuksiini syventyneenä olin poikennut jollekin syrjäkadulle, kulkenut sitä ehkä pitkänkin matkan, ja nyt minulla ei ollut vähintäkään aavistusta paikasta, missä olin. Mutta mistä olin kuullut huudahduksen? Ketään hen-kilöä ei nimittäin näkynyt likitienoilla. Tuolta, erään pienen talon portin edustalla olin kuitenkin kuulevi-nani kiivasta ottelua ja raskaita hätääntyneen huo-kauksia. Juoksin kiireimmiten sinne.

Aivan oikein, siellä mies ja nainen olivat tulises-sa taistelussa. Molemmat olivat maan tumma-ihoisia

alkuasukkaita, nainen nuori ja erittäin kaunis. Mies oli pulskavartaloinen hänkin, mutta edellistä arviolta noin pari kertaa vanhempi. Hänen kasvonpiirteensä todistivat järkähtämätöntä mielenlujuutta, mutta samalla myös kavaluutta ja hillitsemätöntä hurjuutta. Mikä heti pisti silmiini — en tiedä mistä syystä — oli se, että hänellä vasemmassa kädessään ei laisinkaan ollut peukaloa.

Mies — mikäli saatoin huomata — koetti väkivallalla raastaa tyttöä portista sisään, ja tämä puolestaan epätoivoisen rohkeudella teki mitä ankarinta vastarintaa.

Riensin ahdistetulle avuksi. Oikealla nyrkilläni annoin miehelle voimakkaan iskun päin kasvoja ja vasemmalla kädelläni vedin tyttö — polon joutuisasti turviini. Lyöntini sattui mainion hyvin, ahdistaja tupertui siihen paikkaan.

Nuori immyt tarttui nyt vapisten käsivarteeni ja miltei juoksujalassa hän kiskoi minua pois temmelystantereelta. Turhaan utelin häneltä syytä tavattoomaan kiireeseen, turhaan selitystä äskeiseen kahakkaan. Minulle vieraan nimen, »Mumin Argad», hän ainoastansa kuiskasi ja senkin tuskin kuuluvia sa-

noin. Yhä joutuisammaksi tuli kulkumme, yhä enemmän polonalaiseksi hänen ryhtinsä.

Vasta noin puolituntisen kiivaan kävelyn jälkeen hän vähäisen rauhoittui. »Mumin Argad», hän sanoi tällöin, »on roisto, jonka vallasta minut pelastitte. Olen sanomattoman kiitollinen teille siitä, sillä jos ette olisi rientäneet avukseni, hyvinkin luultavasti en enää olisi elävitten joukossa. Sitäpaitsi olen teidän kauttanne säästynyt ehkä vieläkin kauheammasta kohtalosta, nimittäin — häpeästä.

Pienenä poikasena mainitsemani Mumin Argad joutui orvoksi. Tällöin isäni Darja, hänen setänsä, joka on saatamme mahtavimpaa ja rikkaimpaa ylimys-sukua, otti hänet kasvatikseen. Huonosti on Mumin kuitenkin maksanut isäni hyvyyden.

Nuorukaisena Mumin Argad oli luonteeltaan erittäin miellyttävä, niin on lausutta. Muistelenpa itsekin häntä sisarellisella rakkaudella. Tapasin Muminia kutsua »isoksi veljekseni». Hän puolestaan hyppittelili minua polvilleen ja kertoi kauniita tarinoita maamme menneisyydestä, suurista hallitsijoista ja merkillisistä temppeliraunioista. Usein hän myös sanomattomalla lämmöllä puhui minulle Betlehemin

seimessä syntyneestä Jeesuksesta, lasten hyvästä ystävästä.

Oikein surullista on ajatella, että tämä näin kunnon nuorukainen on ajan mittaan perin turmeltunut. Noin kahdeksantoista ikäisenä Mumin Argad lähti pitemmälle merimatkalle ja kun hän kuusi vuotta myöhemmin — kymmenettä kuukautta sitten — palasi täältä, oli hän kokonansa muuttunut olemukseltaan. Katse oli kavala ja harhaileva, ja lopussa olivat kertotelmiset Kristuksesta. Sen sijaan olin toisinaan kuulevinani hänen huuliltaan Brahma'n nimen ja kerran hän aivan peittelemättä rukoili tuota kauheata epäjumalaa, ja kuitenkin isäni on pannut suurta huolta kasvatukseemme. Niinpä minäkin olen täällä Kalkutassa käynyt englanninkielisen naisväen koulun. Kuinka usein meille onkaan Jumalan sanaa opetettu, kuinka usein isäni onkaan kehoittanut meitä aina Kristukseen perustamaan pyrkimyksemme? Itse hän oli jo nuorena kääntynyt kristinuskoon ja — niin kuin hän tapasi sanoa — toivoi nyt vanhana sydämeästään, että me, hänen »rakkaansa», pysyisimme luottamuksella samassa oikeassa ja elävässä uskossa. Kaikista näistä neuvoista, kaikista varoituksista huoli-

matta Mumin oli luopunut, vaipunut niin syvälle, että hän palveli Brahma'a, tahi kenties olin erehtynyt, ehkä hän vaan kiusoitteli minua? Oli kuinka tahansa, enää en voinut kärsiä häntä. Jo ensi hetkestä — kun vuosikausia kestäneen eron jälkeen tapasin hänet — olin tuntenut sydämessäni outoa vastenmielisyyttä. Minkätähden? En osannut sitä selittää. Nyt se tuli vielä entistä suuremmaksi. Koetin voittaa sen, enhän ole oikeutettu, ajattelin, kammoksumaan »veljeäni». Turhaa oli yritykseni. Oli ikäänkuin joku sisällinen ääni olisi varoittanut minua hänestä, ja jos hän joskus — entistä tapaansa noudattaen — yritti ottaa minut syliinsä, riuhtasin itseni irti ja pakenin itkussasilmin huoneeseeni. Oliko pelkoni aiheeton? Siltä ei ainakaan näyttänyt, sillä ennen pitkää hän hyvin arveluttavasti oli sekoittunut useampaan murha- ja ryöväysjuttuun, vaikka häntä näihin ei saatukaan syylliseksi todistettua. Sitten hän eräänä päivänä tuli ja kosi minua. Hämmästyin, mitenkä hän rohkeni, ja minä annoin hänelle rukkasen. Mumin pyysi, Mumin rukoili minua peruuttamaan päätökseni, mutta pyysin järkähtämättömänä. Kuinka olisin mennyt miehelle, jota kammoksuin ja pelkäsin? Raivoissaan Mu-

min Argad kääntyi isäni puoleen, mutta tämä hyväksyi täydellisesti tekoni.

Tästä hetkestä olemme saaneet elää kauheassa kuoleman pelossa, sillä Mumin vannoi hirmuisen valan. »Olen kostava teille», hän huusi, »solvauksenne! Kuolema isällesi, kuolema sinulle, jos ei tänään, niin huomenna, jos ei huomenna, niin ylihuomenna. Vaikka ijäisyyden portaille vainoon teitä.»

Oliko todellakin tuo kurja olento entinen Mumin Argad? Vaikea oli uskoa sitä, ja kuitenkin hän ulkomuodoltaan oli sama, joskin miehistynyt. Otsa oli korkea, kaareva, silmät tummat, tukka musta ja suorasuortuvainen. Lapsena hän tapaturmaisesti oli kadottanut vasemman käden peukalonsa, ja poissa se nytkin oli.

Sanansa Mumin on julmasti pitänyt. Tuskin päiväkkään on kulunut levossa, sillä milloin on ollut hän, milloin taasen hänen palkkaamansa salamurhaajat ovat olleet kintereillämme. Tähän asti — kiitos olkoon siitä Korkeimmalle — olemme hänen surmaaseensa välttäneet, ja kiitos teille, äsken teidän kauttanne pelastuin varmasta turmiosta. Olin menossa erään köyhän ja sairaan vaimon luo — hänelle vie-

däkseni vähäsen rahallista apua. Tällöin Mumin Argad äkki-arvaamatta yllätti minut.»

Näin kertoi tyttö, ja viimeisestä tapahtumasta puhuessansa hänen äänensä värisi liikutuksesta. Pelokkain silmin hän katseli ympärillensä ja alkoi entistä enemmän kulkuamme. Niin kauhistuttavasti oli hänen vaikuttanut kokemansa vaara.

»Nimeni», jatkoi impi — askeliaan hiukan hiljentäen — puheluaan, on »Surya Me.»

— Surya Me, sehän merkitsee aurinkoni, huomautin tähän.

— Niin merkitsee, neito vastasi. Aivan pienenä lapsena kadotin äitini, niin pienenä, että tuskin laisinkaan häntä muistan. Isäni silloin antoi minulle nimen »Surya Me», ja tavallansa olenkin hänen »aurinkonsa». Sitten äitini Manalle menon olen nimittäin hänen ainoana ilonaan ja lohdutuksenaan. Mutta jättäkäämme nyt hetkeksi kaikki pitemmät keskustelut, pyydän! Tuolla, kadun toisella puolella, näette palatsimme. Toivon sydämmestäni, että teette minulle seuraa ja käytte isääni tervehtimässä. Hän ihan varmaan tutustuu teihin mielellään, sitä suuremmalla syyllä, kun olette hänen ainokaisen tyttärensä pelastaja.

Näin sanoen hän seisahtui ja osoitti kädellään likellämme olevaa, erittäin upeanmuotoista, linna-
maista rakennusta. Se oli kulmatalo, kaunis-, koriste-
päätyinen ja kaksitorninen.

— Olen sangen kiitollinen kutsumuksestanne», ni-
mesin Surya Me'elle vastaukseksi, »ja mielihyvällä
otan sen vastaan. Mutta — totta puhuen — tulla isäl-
lenne esitetyksi pelastajananne, se on minulle ansait-
semattoman suuri kunnia. En ole täyttänyt muuta
kuin velvollisuuteni ja olenpa vakuutettu siitä, että
kuka tahansa kansalaisistani olisi samanlaisessa tilai-
suudessa ollut yhtä aulis auttamaan.

— Ette jalomielisesti kyllä», lausui impi, »pane yh-
tään huomiota seikkaan, joka teollenne silmissäni an-
taa hyvin suuren arvon. Ajatelkaapa mikä suru ar-
masta isäparkaani olisi kohdannut, jos minä, hänen
ainoa elämänilonsa, en enää olisi ihmisten ilmoil-
la. Mutta tästä asiasta kannattanee tuskin kanssanne
väitellä. Ette kuitenkaan ottaisi myöntyäkseen. Mut-
ta käykäämme jo sisään, tehkää hyvin.

Olimme kävelleet kadun poikki. Surya Me astui
edelläni suuresta pääty-ovesta palatsiin.

Olin juuri aikeissa seurata hänen esimerkkiänsä.

Silloin — sanomattomaksi kauhukseni — tunsin äkkiä voimakkaitten käsien takaapäin tarttuvaa rajusti käsivarsiini.

Ponnistin kaikki voimani vapautuakseni näkymättömien vihollisteni vallasta, mutta turhaan. Heidän yllätyksensä oli ollut liika aavistamaton. Silmänräpäyksessä olin nurin porraspielessä, kädet ja jalat vahvoissa köysissä. En edes ehtinyt Surya Me’etä varoittaakseni huudahtaa. Suuni tukittiin niskan ympäri sidotulla liinasella, ja silmät peitettiin punaisella kaulahuivilla.

Yks’ kaks’ olin ilmassa, ja näkymättömät kädet nostivat minut leveille hartioille. Takaani kuului tukahdutettu huudahdus. Se oli varmaankin Surya Me’en ääni. Entistä tulisemmin jännitin jäseniäni. Suuret hikipisarat valuivat pitkin otsaani, ja jo, jo sain peitteen silmiltäni, siteen suultani. »Surya Me», huusin, »odottakaa, tulen avuksenne» ja rajusti heitin ruumistani.

»Kirottu muukalainen», kuulin vierestäni äänen, joku ase heilahti ilmassa, ja takaraivoani poltti. Isku oli sattunut siihen. Kadotin tajuntani, mutta vaan hetkiseksi. Kun silmäni avasin, huomasin Mumin Ar-

gad'in. Hän seiso i edessäni peukaloton vasen kätensä uhkaavasti kohotettuna.

»Roisto», teki mieleni huudahtaa hänelle, mutta saamani isku oli ollut raju, ja toistamiseen kadotin tajuntani. Olin kuitenkin hämära sti tuntevinani, että minua kannettiin, mutta minne ja kuinka kauvas en tietänyt.

II.

Kallionulkonemalle. Kuolema likellä.

Epätoivoisen hyppäys.

Kun tainnostilastani toinnuin, oli ympärilläni pilkkoisen pimeä. Olinko suljettuna johonkin valottoomaan huoneeseen, vai oliko jo itämainen, synkeän musta yö, siitä en heti ollut selvillä. Vielä olin yhä lujasti siteissä, sen vaan huomasin. Päätäni poltti ja koko ruumistani kivisti.

Yritin irroittaa käteni, jotka — sitä en tullut lähemmin maininneeksi — olivat seljan taakse sidotut. Ponnistelllessani köydet tunkeutuivat syvälle lihaan, ja vaivoin saatoin pidättäytyä ankarasta tuskanhuudosta.

En kuitenkaan luopunut koetuksestani. Vielä kerran päätin jännittää tarmoni tiestä kaikki voimani. Sen teinkin, mutta katkeamatta olivat nytkin köydet, irtautumatta kädet. Silloin en enää voinut raivoani hillitä. Karjuin voimattomassa kiukussani ikäänkuin hullu ja vyörittelin tuskissani ruumistani.

Samassa — en osaa kauhuani kuvailla sillä hetkellä — kuulin ivallisen hohottavaa nauraa jostakin ylä-

puoleltani. Miltei paikalla sen jälkeen ilmestyi näkyviini tulisoihtua pitävä käsi, ja soihdun valossa Mumin Argad'in, kirotusta naurusta vääntyneet kasvot.

Mumin Argad seisoi yläpuolellani korkealla, ulospistävällä kallionkielekkeellä, ja nyt myös näin missä ja kuinka vaarallisessa asemassa olin.

Makasin noin pari kolme syltä leveällä vuorenulkonemalla, allani musta syvyys, ylhäällä pääsemättömän jyrkät kallionseinämät.

Olin luultavasti nuoralla laskettu ulkonemalle, sillä vieressäni kivi-alustalla — toinen pää vyötäreillääni kiinni — oli pitkä köysi

Vyörytellessäni itseäni olin joutunut aivan — pimeydessään kammottavan kuilun partaalla. Vielä käännähdys, ja auttamattomasti olisin ollut hukassa. Kiitos Jumalan, tuli tällöin Mumin Argad — viholli-seni — pelastajakseni, ehkäpä tahtomattaan. Hänen soihtunsa ilmaisi vaaran, ja nyt kiirehdin varovaisesti poikemmaksi paikasta.

»Ha, ha», jatkoi Argad pirullista nauruaan, »joko oli kuolema likellä? Eipä olisi minun pitänyt tulla valkeani kanssa. Toivon kuitenkin »pyhästi» ja varmasti, että ilonne ei tule pitkä-aikaiseksi. Vannonpa kautta

Manalan henkien, että tuskin ehtii mailleen mennä huomina aurinko, ennenkuin kurjasti olette käärmeitten raastamana. Opetan teille, miltä tuntuu Mumin Argad'in kosto. Toisten, muukalaiskoira, et olekaan toimiani estävä. He, ha, ha, katsoppa auringon koittaessa tarkemmin vuoren seinämää.»

Näin sanoen Argad katosi tulisoihtuineen, ja taas olin yksin pimeässä. Vapisten ajattelin tietymättöä kohtaloa, minkä Mumin oli minulle valmistanut. Monta vertaa enemmän kammoksutti minua kuitenkin se, että Surya Me mahdollisesti myös olisi joutunut hänen käsiinsä. Jos hän toistaiseksi olisi vapaa, kuka menisi takaamaan, ettei Argad lopultakin onnistuisi hankkeissaan. Pääsisin vaan tavalla tahi toisella pulastani, niin kyllä parastani panisin estääkseni Mumin Argad'ia hänen kostonhimoisissa toimissaan, jopa — jos kävisi päinsä — saattaakseni hänet ainaiseksi lukkojen taakse. Mutta mitenkä katkoisin lujat siteeni, ja jos ne poikki menisivätkin, olisinko silti pelastettu? Kaukana siitä, jyrkkä vuorensivusta oli mahdoton kiivettäväksi, ja kuinka laskeutua syvännettä alas. Joko nälkään kuoleminen tahi kuoliaaksi syöksyminen tulisivat olemaan valittavinani,

sillä aivan luultavaahan oli, että paikka, jonne Argad oli kuljettanut minut, oli etäällä ihmisten kuuluvilta. Sitäpaitsi Mumin Argad oli puhunut jotakin käärmistä. Mitä hän mahtoi sillä tarkoittaa? Ehkä kohta-loni oli aijottu kovemmaksi kuin mitä itse saatoin aavistaakaan. Oli nyt kuinka tahansa, mutta vielä jällellä olevia hetkiä tuli minun käyttää edukseni.

Pyrin uudestaan syvänteen reunalle, ei käännähtelemällä ruumistani, vaan hitaasti vatsallani liukumalla. Likemmäksi päästyäni koetin varovaisesti niin, että voisin katkoa siteeni hankaamalla niitä kovaa kallioista pintaa vastaan. Mielihyväkseni huomasinkin kallion syrjänteen jotakuinkin terävsärmäiseksi. Toiveita oli siis kokeiluni onnistumisesta. Yritykseni oli kuitenkin vaikeampi ja vaarallisempi kuin alussa pelastusinnoissani olin luullut. Helppoa nimittäin ei ollut todellakaan saada ruumistansa tarvittavaan asentoon. Pieninkin varomaton liike olisi ollut kylliksi syöksemään minut syvyyteen.

Päätin ensin irroittaa köydet jaloistani ja pyörähdin sentähden selälleni. Ojensin sääreni puoleksi kalionsärmän yli ja aloin vetää niitä edestakaisin pitkin terävää syrjää. Kipeältä tuntui, mutta nyt ei ollut ai-

kaa valittamiseen, ja vihdoin — noin parin tunnin jälkeen — katkesivat viimeisetkin säikeet.

Jalkani olivat siis vapaat, mutta kuinka irroitattua käsiköysistä, siinä olikin toinen ja paljon suurempi pulma edessä.

Hätä keinon keksii. Sivuttain — ihan kuilun partaalla maaten — olin pian taas ahkerassa työssä. Niin kaikin puolin hankala ja perin uuvuttava oli kuitenkin tällä kertaa asentoni, että tuon tuostakin olin pakoitettu hetkiseksi levähtämään. Olinpa kolme erää syöksymäisilläni alas kalliolta.

Oi onnekas silmänräpäys, kun jäseneni olivat täydellisesti vapautetut nuorista. Hypähdin seisomaan ja syvin siemauksin ahmin sisääni raikasta yö-ilmaa.

Huoleni olivat nyt unehtuneet, mutta vaan lyhyeksi aikaa. Taasen johtui nimittäin mieleeni ihana Surya Me, ja vastustamattomalla voimalla valtasi minut pelko, että hänelle tapahtuisi jotakin pahaa.

Ei, veltostellen ei minun tulisi aikailla, vaan mitä kiireimmin yrittää pelastautua ja sitten rientää Surya Me'elle avuksi. Ehkä en vielä tulisi liian myöhään, ja Mumin Argad — sen vannon ja vakuutan — katkerasti hän on katuva tekemänsä ilkityöt.

Liika suuriksi olin laskenut kuitenkin voimani. Olin sanomattomasti rasittunut pitkällisistä ponnistuksistani. Kun innostuksestani olin ehtinyt vähäsen lauhtua, vaivuinkin uupuneena kalliolle. Kotvasen kuluttua raukaiseva väsymys oli saattanut minut syvän unen helmoihin.

Kun heräsin raskaasta unestani, oli kirkkaan kaunis päivä. Ihana oli näkö-alakin, joka aukeni silmieni eteen, jopa mahtavuudessaan kerrassa lumoava katsoa. Suoraan allani — noin kymmenen sylen syvyydessä — oli rajusti mylleröivä meri. Aallot nousivat korkealle, vyöryivät eteenpäin ja syöksyivät tulisen tuimalla kiivaudella lujaa kallionseinämää vastaan. Vaahto pärskyi ylös ilmaan, aallot murtuivat, mutta kovapintainen kallio seisoj järkähtämättömänä. Niin pitkälle kuin silmä kantoi, lainehti laaja ulappa, yhtä myrskyisenä, yhtä valkoharjuisena. Tuolla kiitän liidellen kevytkulkuinen, höyhentamineissaan siropukuinen merilintu, ja yli koko mahtavan maiseman kohoaa punakellertävänä säteilevä, kuumasti paahtava aurinko. Itse vuori, jolla oleilin, suurta, harmaata satujen jättiläistä se muistutti. Korkeuksiin nousivat sen huiput, niin huimaavan ylös, että pilvisellä

säällä ne ihan varmaan olivat terhensaarien peitos-
sa. Kummallisesti, kultahohteisesti ne kimmeltelivät
auringon loistavassa valossa.

Todellakin kaunista, hurmaavan ihanaa oli katsel-
la luontoa, ja toistamiseen unohdin kalliolla huole-
ni. Tunteitteni valtaamana nousin polvilleni. »Kuin-
ka suurenmoiseksi maailma onkaan luotu», ajattelin,
»ja kuinka kaikki — pienimmässäkin — todistaa Her-
rastansa ja Luojustansa ja ylistää yksin Hänen mah-
tavuuttaan?»

Olin ääneti mielteissäni — katso yhä luotuna ym-
päristöön ja vinha tuuli puistatti takinliepeitäni.

Äkkiä tuli raju vihuri, tarttui pyöröliereiseen kork-
kihattuuni, heitti sen päästäni ja kuljetti sitä kallion-
seinää vastaan.

Hypähdin pystyyn, mutta en saanut hattuani kii-
ni. Aivan kallionkielekkeen tasalla ja pinta-alallaan
ikäänkuin jatkona sille oli vuoressa luola — kumma
kyllä, en ollut ennemmin sitä huomannut — ja sinne
korkkipäähineeni nyt katosi.

En valittanut vahinkoani. Luolan näkeminen muis-
tutti mieleeni, että suinkaan vapaasta tahdosta en täl-
lä kertaa ollut luontoa ihailemassa. Samassa herä-

si minussa eloon myös uusi pelastuksen toivo. Luola kulkien kenties pääsisin ihmisten ilmoille. Lähdin yrittämään.

Luolaan vievä aukko oli siksi matala, että olin pakoitettu astumaan siitä sisään kyyryselläni. Pitkälle en ehtinyt. Tuskin olin nimittäin ottanut pari kolme askelta, kun korviini tunkeutui omituisen sihittävää suhinaa. »Käärmeitä», huudahdin kauhistuneena ja vedin joutuin jalkani takaisin.

Olin oikeassa. Ainoastaan kappaleen matkaa minusta meteli neljä mustapilkkuista, noin metrin pituisia käärmettä. Kaksihaarainen kieli oli niillä ulkona suusta, ja ontto myrkkyyhammas pistäytyi uhkaavana esiin. Pää oli kohotettuna ja valmiina iskuun. Taampana näkyi vielä useampia käärmeitä.

Ulkomuodoltaan tunsin ne vaarallisimmiksi, mitä koko Intiassa tavataan. Niitten puremaa pidetään varmasti kuolettavana, ja se tappaa muutamassa silmänräpäyksessä kaikista vastakeinoista välittämättä. Nämät käärmeet sitäpaitsi — millä nimellä niitä kutsutaan, on enää muista — ovat sangen herkkiä suuttumaan. Pieninkin liike on kylliksi saattamaan ne makuuteloiltaan. Onneton silloin se ihminen, joka

ei ymmärrä olla tarpeeksi nopea liikkeissään. Joutuisa pako on ainoa, johon menestyksellä voi turvautua.

Tiesin tämän vallan hyvin. Yhdellä hyppäyksellä olin jälleen ulkona, mutta minne nyt vetäytyisin? Ylös kalliota on voisi millään kavuta. Liika uhkarohkeata olisi taasen mereen syöksyä. Henkeni olisi silloin helposti meneissä, ja kuitenkin minuutinkaan viivytteleminen toisi mukanaan epäämättömän kuoleman. Tuolla, katso, tuolla tuleekin jo ensimmäinen käärme, tuolla toinen, kolmas!

Ei, enää ei ollut aikailemista, mereen ja paikalla, ehkä hyppäykseni onnistuisi? »Mumin Argad», mutisin hampaitani kiristellen, »Mumin, nyt minä täydellisesti oivallan pirulliset hankkeesi, mutta varo vaan, ettet sittenkin pety kavalissa tuumissasi?» Viimeiset sanat huusin nyrkkiä puistaen.

Vielä silmänräpäys, ja vasen jalkani oli jo kuilun partaalla. Voimakkaasti ponnahtaen potkasin ulomaksi kalliosta. Ruumis pystyssä asennossa, saaret yhdessä, käsivarret kupeilla halkaisin huimaavaa vauhtia ilmaa.

III.

Kamppailua aaltojen kanssa.

Hämmästyttäviä asioita. Sairasvuoteen ääressä. Surya Me rakastaa.

Putosin suoraan suuren aallon harjalle. Vesi räiskähti korkealle, ja minä katosin vedenpinnan alle. Vaivuin syvälle. Verrattain helposti pääsin kuitenkin jälleen pinnalle, mutta sitten olikin jo leikki kaukana.

Nuorena poikasena olin viettänyt kesän Ajacciossa, Korsikassa. Täällä erään italialaisen merimiehen johdolla sain opastusta uimataidossa ja vähän myöhemmin — muistaakseni noin parin vuoden kuluttua — kävin erityistä uimakoulua Brightonissa, kotiseudullani.

Olin siis hyvinkin taitava uimari ja monasti olin jo ollut tilaisuudessa koettamaan voimiani. Niinpä kerrankin olin Kanaalissa, Ryde'n edustalla, uinut kuudesta kilometriä pitkän matkan, tällöinkin jotensakin tuulisella säällä.

Toinen oli nyt kuitenkin asemani. Ensi erää olin näin rajussa aallokossa. Sitäpaitsi seutu oli minulle ihan tuntematonta, joten on tietänyt edes, minne

suuntaisin uintini. Ainakaan likettyvilläni ei näkynyt muuta, kuin jyrkästi mereen pistäytyviä kallioita.

Sitä tietä ei siis ollut yrittäminenkään ylös, mutta jos uisin pitemmälle kallion sivustaa, ehkä jossakin rannat olisivat vähän alaisemmat ja loivemmat.

Edentyminen meressä ei ollut helppo asia. Olin liika likellä vuorista maata, ja jokainen aalto oli sen johdosta lyödä minut kovaa kallion seinämää vastaan.

Vaikeata oli ulommaksi uiminenkin, sillä tyrskyt näin rantamailla ovat aina rajuimmat. Sukeltamalla mahdollisesti pääsisin kuitenkin edemmäksi harmaasta kiviseinästä? Päätin koettaa. Keino näyttikin tepsivän. Kun nousin vedenpinnalle jälleen, olin jo muutama yli kauvempana rannasta.

Vielä pari samantapaista sukellusta, ja minä olin jo kylliksi etäällä tyrskyisestä rantamasta. Riisuin takin päältäni, kengät jaloistani ja miltei hupityökseni uin nyt aallon harjalta toiselle. Vahinko kyllä, kenkäni ja riisumani nutun olin pakoitettu jättämään meren saaliiksi.

Pian luovuin muistakin vaatteistani. Liko märkinä ne luonnollisesti raskauttivat suuresti uintiani, sitäpaitsi en missään huomannut rantaa niin alaisia, et-

tä olisin voinyt päästä ylös. Kovin hengenvaaralliseksi katsoin näin ollen rasittaa itseäni lyijypainoisissa tamineissa.

Äkkiä näin sanomattomaksi riemukseni taivaanrannalta kohoavan pienen, valkoisen purjeen. Jo eroitin laivankin. Iso, kolmimastoinen höyry-alus siellä kiidätteli aallokossa. Suunnastaan päättäen se noin kilometrin päässä tulisi sivuuttamaan kalliota. Sinnepäin oli minun siis uitava ja kiireimmän kaupalla. Ehkä minut huomattaisiin laivasta?

Nytpä vasta ponnistusta vaadittiin. Tuuli oli ihan vastainen ja aallot olivat yltyvässä. Monta kertaa olinkin sen johdosta kadottamaisillani toivoni. »Jaksaisinko perille ja ehtisinkö sinne ajoissa», siinä ajatukset, jotka salaman nopeudella kiertelivät aivoissani.

Epätoivo antoi voimia, ja lopuksi pääsin kuin pääsinkin päämäärääni. Silloin ei myös enää ollut pelkoa siitä, että laivaväki ei minua näkisi. Aivan likellä höyryalus jo tulla porhalteli. Kunpa vaan hetkisen vielä voisin pysytteleä veden pinnalla, varmasti olisin tällöin turvassa. Mutta uuvuksissa olin, niin sanomattomasti, että tuskin kykenin jäsentäkään liikutta-

maan. Heidän tulisi siis kiirehtiä.

Nyt merimiehet ovat jo huomanneetkin minut. He juoksevat joutuisasti kannella, kapteeni komentaa, touvit vinkuvat ja vene lasketaan mereen. Kymmenkunta merimiestä astuu siihen, istuvat tuhdoille, lykkäävät aivot veteen ja soutavat, soutavat lujaa. Mutta allot ovat suuria, myrskyn puuskat vinhat, ja heikko vene kiikkuu arveluttavasti laineilla. Meripojat eivät kuitenkaan pelkää. Ijäkäs, harmaatukkainen, harmaapartainen vanhus on peräsintä hoitamassa ja teräväkatseisena hän ohjaa tarmolla venosen kulkua.

Yli aaltojen, läpi tyrskyjen se voimakkaitten käsien kuljettamana yhä lähenee hukkumavaarassa olevaa, ja jo, jo väkevät kädet nostavat minut koholla.

Seuraavassa silmänräpäyksessä makaan veneen pohjalla — en alastomana, sillä merimiehet ovat hyväsydämissä. Mikä on kiertänyt ympärilleni takkinsa, mikä ojentaa peittimekseni jonkun muun vaatekappaleen. Eräs merikarhuista, vanha ja ahavoittunut mies, koittaa hellävaroen kaataa suuhuni rommitilkkää.

Kuin unessa astaitseen tämän kaiken, ja nyt minua

kannetaan laivaan, viedään hyttiin, ja enää en tiedä mitään. Väsymys on vaivuttanut minut virkistävään uneen.

* *

*

Kun valveuduin, olin huoneessani Kalkutan vierashotellissa, mutta mitenkä olin sinni joutunut, oli minulle selittämätön arvoitus. Ensi alussa luulin, että kaikki oli vaan pettävää unta. Olin muka vielä laivassa. Pian kuitenkin todellisuus kumoamattoman selvästi poisti epäilykset. Olin kuin olinkin hotellissa, ja makasin omassa vuoteessani. Sängyn jalkapäässä istui matalalla jakkaralla hotellipalvelija. Olinko sairas? Ei, sitä on voinut olettaa. Tunsin nimittäin olevani täysissä ruumiin ja sielun voimissa.

Hotellipalvelija nähdessään minun avaavan silmäni ja kummissani katselevan ympärilleni — nousi lavitsaltaan seisomaan. »Sahib (herra)«, hän sanoi, »aamulla muutamat merimiehet toivat teidät tänne. He kertoivat eilen pelastamaan Sahib'in merestä, missä, he eivät mainineet. Laivankajuutassa olitte puhuneet paljon unissanne ja tahtoneet välttämättömästi Kalkuttaan. Teidän oli käytävä joutuin vie-

rashotellissa ja sitten riennettävä jonkun hyvin suuressa vaarassa olevan tytön avuksi. »Surya Me’eksi» olitte häntä nimittäneet. Merimiehet luulivat Sahib’in hourailevan. Kuitenkin he päättivät tulla kaupunkiin asiasta tiedustelemaan ja kantoivat Sahib’in tänne. Nyt he ovat jo uudestaan merellä, matkalla Afrikan eteläniemitse erääseen kaukaiseen maahan, Sume-ni’in, *) kotiseuduilleen. Kalkutasta he hakivat ainoastaan vähäsen muonavaroja, ja käskivät minun heidän puolestaan pyytää Sahib’ilta anteeksi sitä, että he hyvästi jättämättä lähtivät. He eivät malttaneet herättää Sahib’ia.»

Nämät olivat tiedot, jotka hotellipalvelija antoi minulle. Selvillä siis oli, mitenkä nyt jälleen olin vierashotellissa, mutta missä niin kauhean hetken olin viettänyt käärmeitten ahdistamana, se jäi ja on ainaiseksi jäänyt minulle käsittämättömäksi salaisuudeksi. Kalkutta ympäristöineen on lakeata suistomaata. Korkeat, kallioiset kukkulat eivät näin ollen mi-

*) Sumeni-nimi on nähtävästi hotellipalvelijan erehdystä. Merimiehet luultavasti puhuivat erittäin kaunisluontoisesta Suomen Suuriruhtinaskunnasta, »tuhatjärvien maasta». (Kertojan huomautus.)

tenkään saattaneet siellä olla, vaan oli niitä kauvempaa etsittävä, mahdollisesti Taka-Intian läntisiltä rannamilta. Etu-Intian itäisellä rantaseudulla paikkaa ei ainakaan ole. Sanotut seudut tunnen nimittäin verrattain hyvin, parikin kertaa kun olen laivalla niitten sivu kulkenut.

Otaksumaa, että luolan oli ehkä kaukaakin haettava, vahvistaa etenkin eräs seikka. Olin kaikkiansa ollut asunnostani poissa kuudetta päivää, näin kertoi minulle hotellin omistaja. Hänkin oli tullut huoneeseeni ja huolestuneena kysyi tilaani. Mikäli itse olin saattanut ajankulua seurata, oli asianlaita kuitenkin toinen. Päivä, jona tutustuin Surya Me'ehen, oli laskujeni perustuksella ensimmäinen. Toinen oli päivä, jolloin sattui vaarallinen kohtaaukseni käärmeitten kanssa ja jolloin kovan kamppailun jälkeen aallokossa aivan viime hetkessä tulin pelastetuksi. Kolmantena järjestyksessä taasen pidin päivää, jota nyt parillaan vietin. Toiselta puolen en kuitenkaan voinut epäillä vääräksi saamaani tietoa, joten kummallinen ristiriitaisuus oli selitettävä jollakin muulla tavalla. Mumin Argad — niin arvelin — oli antanut minulla jonkinlaista unilääkettä. Sen vaikutuksesta olin pi-

temmän aikaa ollut tiedottomana, noin kolme vuorokautta likipitäen, ja Mumin sillä välin oli kuljettanut minut kaukaiselle kallionkielekkeelle.

Oikein uskottavalta tämä selitys ei mielestäni tuntunut, etenkin mitä unitippojen nauttimiseen tulee, mutta parempaakaan en löytänyt. Olla noin kolme vuorokautta yhtämittaisessa unessa, senpä olisi luultu miltei jo tappavan miehen.

Tavattomalla levottomuudella oli minua odotettu hotellissa, olipa poliiseillekin ilmoitettu katoamisestani. Näistä taitavimmat olivat olleet liikkeellä, mutta tärkeimmittä tuloksitta. Ainoa minkä he olivat saaneet tietää, oli se, että eräs tuntematon englantilainen herrasmies, minuksi häntä luultiin, oli juhlakulkuepäivänä pelastanut Darin Argad nimisen ylimyksen tyttären, ihanan Surya Me'en, murhahankkeissa olleen roiston käsistä. Englantilainen, joka ei ollut maininnut nimeänsä, oli seurannut Surya Me'etä tämän asunnolle saakka. Kutsumuksesta hän oli juuri astumaisillansa palatsin ovesta sisään, hän äkkiä takapäin oli hyökännyt esiin miehiä ja väkivallalla vieheet hänet mukanansa. Surya Me oli nyt mielenliikutuksesta sairaana, ja tuon tuostakin hän kuumeen-

houreissaan huusi pelastajaansa. Enempää ei poliiseilla ollut kerrottavaa.

* *

*

Surya Me oli siis sairaana, ehkä hyvinkin vaarallisesti, ja minä vielä viivyskelin hotellissa. Tulisella kii-reellä hypähdin ylös sängystäni, hain matkalaukustani toiset vaatteet mereen kadottamieni sijaan ja pukeuduin joutuin.

Löysin helposti Darja Argad'in palatsille. Se oli ai-noastansa lyhyen matkan päässä vierashotellista, ko-mean —n kadun varrella.

Palatsissa Darja Argad, kunnianarvoisa vanhus, pitkävartaloineen ja valkopartainen mies, vastaanotti eritrittäin ystävällisesti minut. Sukunimeni oli hänelle entuudestaan tuttu. Nuoruudessaan hän usein oli oleskellut Englannissa ja täällä tutustunut isääni, johonka hän lujille ystävyiden siteillä oli kiintynyt. Kuinka hän ei siis olisi tuntenut nimeä H—e? »Olette sitäpaitsi tyttäreni pelastaja», hän lausui, »joten yksistään senkin johdosta olette luoksemme tervetullut. Mutta käykäämme jo Surya Me'eni sairashuoneeseen. Hän on puolestanne ollut kovin levoton, tyttö

raukkani, joka niin äkkiä tuli kipeäksi.»

Noudatin paikalla kehoitusta. Huone, johon astuimme, oli isonpuoleinen ja kaksiakkunainen kuhlama huone. Lattia oli peitetty pehmeillä tiikerinvuodilla, jotta askeleet eivät häiritsisi sairasta. Ikkunat olivat verhotut vahvoilla, valkoisilla uutimilla ja vaaleaväriset seinätimet kattoivat huoneen seiniä. Katto oli myös valkovärinen. Huonekaluja ei ollut monta. Pieni, kapea sänky oli seinustalla ja sängyn edustalla ympyriäinen pöytä ja kaksi tuolia. Siinä oli koko kalusto.

Pöydällä oli pari lääkepulloa reseptineen, ja vuoteessa makasi kipeänä Surya Me. Kaunis hän oli vieläkin, mutta kasvot olivat käyneet niin laihoiksi ja posket kuopille, että tuskin olin häntä tuntea. Hänen pikimusta tukkansa oli valtoimenaan suloisessa epäjärjestyksessä. Otsa, korvat, rinnat ja osaksi käsivarretkin olivat pitkien, silkinhienojen suortuvien peitossa.

Surya Me'en kädet olivat ristissa peitolla, ja hänen silmänsä olivat ummessa. Hän näytti nukkuvan, joskin sangen levottoman. Rinta kohoili raskaasti ja hikihelmiä oli kasvoilla. Äkkiä — ihan aavistamatta — Surya Me nousi istualleen. Silmät olivat vieläkin kiinni. Niin sydäntä särkevän valitushuudon sain nyt hänen

huuliltansa kuulla, että ruumistani värisytti. »Mumin Argad», hän hourasi kuumeen valtaamana, »Mumin Argad tulee, tu. . ., tuolla hän vie pelastajani, aut. . ., auttakaa!»

Tartuin kauhistuneena Surya Me’etä kädestä. Las-kin hänet varovaisesti uudestaan makuulle ja koitin rauhoittaa häntä. »Ei Mumin Argad ole saanut tehtyä pahaa Surya Me’en pelastajalle. Jo olen täällä, jo olen tullut Surya Me’etä hoitamaan.» Näin yritin lohdut-taen puhua.

Turhaa oli vaivani, sairas ei tyytynyt. Päinvas-toin hän tuli yhä raivoisemmaksi. Darja Argad’illa ja minulla olikin täysi työ pitää häntä vuoteessa. »Oli-si edes sairashoitajatar apuna», tuumin tuskissani, »mutta kenen kutsuisi?» Ketään sentapaista en ollut vielä nähnyt talossa.

Semmoinen kuitenkin oli, vaikka hän hetkisen oli ollut huoneesta ulkona, nimittäin Surya Me’en vanha imettäjä. Doria Argad kutsui häntä »Lakhsmi’iksi».

Lakhsmi, jonka selkä jo oli ijän koukistamana ja posket ryppyiset, tuli sisälle. Hopeaisella tarjottimella hänellä oli raikasta vettä sirotekoisessa maljakossa.

Nyt hoito kävi helpommaksi. Lakhsmi hautoi rait-

tiilla vedellä Surya Me'en polttavia ohimoita. Silloin tämä tyyntyi vähitellen. Hänen päänsä vaipui tyynylle, käsivarret peitolle, ja silmäluomet ummistuivat. Surya Me oli nukahtanut — hiljallensa.

Rauhallinen lepo oli vaan hetkellinen. Taasen povi nousi ja laski levottomasti, hikikarpalot juoksivat jälleen pitkin tummaa ihoa, ja kuumeen hourut palasivat. Tyttö poloinen, kovat olivat hänen kärsimyhsensä, ja tämmöistä menoa jatkui. Toisinaan hän oli terveydeltään parempi toisinaan taudin puuskat uusiutuivat.

* *

*

Kolme viikkoa hoidin mitä suurimmalla huolella Surya Me'etä päivät ja yöt, yöt ja päivät, sillä kadottaa häntä en millään tahtonut. Hän rakasti minua, minä arvasin sen — enemmänkin, minä tiesin sen. Itsepuolesani — lausuu nyt sydämeni tunnustuksen — olin häneen myös tulisesti kiintynyt.

Surya Me rakastaisi minua, niin, siitä ei saattanut olla enää epäilystäkään. Olin lukenut sen hänen syvällisen mustista silmistänsä, olin kuullut tunnustuksen hänen huuliltansa.

Kun noin viikon olin häntä vaatinut, silloin vasta hän ensi kerran näytti huomaavan, että minä, hänen pelastajansa, olin huoneessa. Päivä, jona tämä tapahtui, oli sunnuntai, pilvetön ja kaunisilmainen. Parailansa Kalkutassa olevat kristityt kokoontuivat Herran temppeliin puolipäiväjumalanpalvelustaan viettämään. Hartautta oli luonnossa, lämmin tuuli puhalteli hiljaisen vienosti, ja lehteä tuskin puussa liikkui. Hartautta oli ihmissydämissäkin. Jumalalle oli kiitos kaikesta hyvästä annettava, ja vakavina, juhlapukuisina ihmiset riensivät kirkkoihin. Hänen sanansa kuulemaan.

Hiljaista oli sairasvuoteenkin ääressä. Surya Me oli — unen helmoissa. Nelisenkymmentä minuuttia hän oli yhtäperää uinaillut. Me muut, Darja Argadisa, vanha Lakhsmi-hoitajatar ja minä, istuimme äänettöminä, Darja sängyn laidalla, Lakhsmi ja minä tuoleilla pöydän vieressä. Sanaakaan vaihtamatta me vallan hyvin tunsimme toistemme ajatukset. »Kunpa uni potilastamme virkistäisi», se oli yhteinen, sydämemme sisimmästä lähtevä toivomus. Sentähden me mitenkään emme tahtoneet häiritä Surya Me’etä.

Häirityksi hän sittenkin tuli. Kadulla — ikkunan

editse — kulki kaksi kova-äänisesti puhelevaa hindua. Silloin hän valveutui.

Rauhallisesti, täydessä tajunnassaan Surya Me loi katseensa ympärillensä oleviin — uni, joskin lyhyt, oli ollut virkistävä. Ensi alussa hän niin oudostellen katseli minua, mutta pian muisto palasi, silmät loistivat, suu vetäytyi hymyyn. Hän oli tuntenut minut.

Sanomaton oli onnellisuuden tunne, kuvaamaton riemu, jotka heijastuivat hänen silmistänsä. Surya Me iloitsi minun, pelastajansa pelastumisesta, mutta muutakin kertoi hänen katseensa. Olin voittanut sydämen, joka minua hellästi rakasti. Luultu kuolemani oli saattanut Surya Me'en tautivuoteelle ja sairautena pitänyt, mutta nyt — niin, Manan majoille en ollutkaan mennyt — toipuisikohan hän? Minä toivoin sitä.

Kerrassaan odottamaton oli minulle tekemäni huomio. »Hän lempi minua», ajattelin ja samassa tunsin sydämessäni, »minäkin olen rakkauden kahlehtimana.» Surya Me, tuo mustatukkainen, tumma-ihoinen hindulaistyttyö oli aavistamattani kietonut minut pauloihinsa.

Hämmästyttävä oli tämä havainto. Tosin ensi het-

kestä, jolloin olin niin merkillisellä tavalla tutustunut Surya Me'ehen, olin mieltynyt koko hänen olemukseensa, kauniiseen ulkomuotoon ja hänen lapsellisen avomieliseen kertomistapaansa. Kuitenkaan en ollut tullut edes ajatelleeksikaan, että tunteitani olisi tältä kannalta arvosteltava.

Samoin oli laita ollut myöhemminkin. Toisin olin selittänyt syyn, minkätähden vaaranalaisessa tilassanikin ollen tavan takaa olin muistanut häntä levottomuudella, toisin miksi nyt jo pitkän aikaa olin hänen vuoteensa ääressä valvonut.

Mumin Argad vihasi sammumattomalla raivolla Surya Me'etä ja tämän isää. Menipä hän tässä vihasaan niinkin pitkälle, että se leppymättömän julmana kohdistui minuunkin, ihan ventovieraaseen henkilöön, joka sallimuksen johdattuksesta olin sattumalta tullut hänen hirmutöitensä estämään. Tästä kaikesta minulla oli selvä, joskin kalliisti ostettu kokemus. Henkeni olin useankin kerran ollut menettämäsilläni. Kuinka olisin siis miehenä unohtanut Surya Me'en, kuinka häntä uhkaavan kohtalon? Ei, minun oli riennettävä hänelle avuksi, mutta jos liika myöhään sittenkin tulisin, jos armoton kuolema olisi jo

hänet mukaansa temmannut, silloinkin olisi minulla vielä velvollisuus täytettävänä. Surya Me'en Manalle meno olisi kostettava, ja murhaaja, Mumin Argad, omasta puolestanikin saatettava lailliseen edesvastuuseen. Näin tuumin. Ilokseni tulinkin perille ajoissa. Surya Me oli elossa, mutta — sairaana. Olisinko nyt jättänyt hänet. En katsonut olevani siihen oikeutettu. Välillisesti olin minä syypää hänen sairastumiseensa — niin oli kerrottu — ja yksistään sentähden olin velvoitettu häntä ainakin toistaiseksi vaalimaan. Sitäpaitsi Mumin Argad — turvallisuudeksemme — oli ennen lähtöäni toimitettava vähintään lujien telkien taa, mieluummin kuitenkin hirsipuuhun.

Nämät olivat ne vaikuttavat syyt, joitten perustuksella olin luulotellut toimivani, mutta — niinkuin nyt huomasin — väärin. Jo ensi näkemäni olin rakastunut Surya Me'ehen tulisesti ja ainoastansa häntä ja hänen onneansa ajatellen olin vielä Kalkutasassa. Vaikka vereni viimeisen olisin ollut valmis Surya Me'eni edestä uhraamaan. Sen sanoi nyt kumoamattoman jyrkästi sydämeni ääni. Kuitenkin tähän hetkeen saakka tunteitteni oikea laatu oli ollut ikäänkuin käsittämättömän hämärän peitossa. Pettävä pi-

meys oli poistunut. Musta silmäpari oli loihtinut esiin hämmästyttävän totuuden.

»Hänen, lempimäni Surya Me'en koti on Intian paahtavan taivaan alla», ajattelin silloin, »minun satojen peninkulmien päässä, merien ympäröimässä Englannissa. Kohtalon oikku — jos sitä siksi voi sanoa — kuljettaa minut kaukaiseen Intiaan, ja täällä, pienellä syrjäkadulla, Kalkutan kaupungissa, me kaksi tapaamme toisemme. Tällöin tuo intialaisen ylimyksen tytär ja minä, mahtavan Englannin poika, rakastumme, ehkä kumpikin tietämättämme. Kummallinen on todellakin toisinaan ihmisen elämänjuoksun.»

Olin ymmällä, mutta vielä enemmän jouduin hämilleni. Surya Me viattomassa lapsellisuudessaan ei edes yrittänyt salata lempeänsä. »Minä rakastan teitä», hän lausui ja naisellisen kainosti lisäten, »olen ollut niin — kovin sairaana».

IV.

Kuukausien kuluttua. Sisämaassa. Uusia seikkailuja.

Kuukausia oli ylikerrotusta tapahtumasta vierähtänyt. Olin jo pitkän ajan ollut alueellani, Radzimissa. Tänne oli Darja Argadk'in tyttärinensä ja vanhan Lakhsmi'n, imettäjän kanssa seurannut minua. Sitten viikkojen oli nimittäin Surya Me parantunut taudistansa.

Mumin Argad'sta emme olleet kuulleet mitään, vielä vähemmin nähneet häntä, joten näytti miltei siltä kuin hän olisi unohtanut meidät. Vaikka näin olikin, olimme kuitenkin vielä hyvin levottomia, sillä otaksuttavaa ei ollut että Mumin kesken luopuisi kostonhimoisista hankkeistaan. Häntä eksyttääksensä olikin Surya Me isänsä ja Lakhsmi'n samassa jättänyt Kalkutan ja tullut Radzimiin.

Omasta puolestani muistan tuon tuostakin sanomattomalla kauhulla kokemiani kovia kohtaloita. Siksi järisyttävästi oli koko olentooni vaikuttanut hirvuihin, kallionulkonemalla viettämäni aika. Vieläkin kylmät esteet kulkivat toisinaan pitkin selkäpiii-

täni, kun mieleeni johtuivat vuoriluolasta matelevat käärmeet, korkea, epätoivoinen hyppyni ja vaikea kamppailuni aaltojen parissa. Ainoana valokohtana oli Surya Me'en rakkaus, mutta sentähden olisinkin ollut valmis vaikka kaikki toistamiseen kärsimään.

Darja Argad oli vähäsen vanhentunut, ja par-ta käynyt miltei lumivalkoiseksi. Viime-aikaiset tapaukset ja etenkin alituinen huolehtiminen tyttärensä hengestä olivat häneen, isä-parkaan vaikuttaneet.

Surya Me'ekin oli huomannut tämän, ja oikein lii-kuttavaa oli nähdä hänen itseuhrautuvaista lapsen-rakkauttaan. Surya Me — niinkuin muutkin — ajat-teli luonnollisesti levottomuudella Mumin Argad'ia. Mikäli Lakhsmi oli minulle kertonut, antoi hänelle erittäinkin surunaihetta se, että joku meistä mahdol-lisesti joutuisi roiston kostonhimon uhriksi. Vanha isänsä häntä eniten säälisti. Minähän olin tähän ver-raten nuori ja voimakas ja siis paremmin kykene-vä torjumaan hyökkäyksiä. Lakhsmi'lle taasen tuskin edes Mumin Argad tekisi pahaa. Mitäpä syytä hänellä olisi siihen? Toisin oli Darja Argad'in laita. Mumin oli vannonut hirmuisen valan ja juuri hänelle uhannut turmaa. Tätä tuumien Surya Me unohti oman vaaran-

sa ja isänsä läsnä ollessa — tämän huolet poistaaksensa — hän tekeytyi reippaan iloiseksi. Taaton viime hetket — eihän tietoa ollut, koska kuolema tuli — olivat tehtävät murheettomiksi. Mutta kun isä vetäytyi pois, silloin kyyneleet väkistenkin tunkeutuvat esiin, ja keinotekoinen rattoisuus oli kadonnut.

* *

*

Radzim oli pieni, metsäisellä vuorimaalla oleva kylä. Se sijaitsi joku kymmenkunta peninkulmaa pohjoiseen päin Ganges virran keskijuoksusta. Tänne oli rykmenttini sijoitettu, niinkuin jo aikaisemmin olen maininnut. Pelättiin nimittäin rauhattomuuksia näillä seuduilla. Vuodentulo oli ollut huononpuoleinen, ja huhujen mukaan oli ollut liikkeellä kapinanyllyttäjiä. Mitä perää näissä huhuissa oli, ei tiedetty, mutta varmuuden vuoksi oli kuitenkin asetettu sotilasjoukko kansaa valvomaan. Ainakaan toistaiseksi ympäristön väestö ei ollut osottanut merkkiäkään kapinallisesta mieli-alasta.

Kaikkiansa sotilaat olivat olleet Radzimissa jo yhdeettätoista kuukautta. Paitsi sitä, että minun tuli olla heidän lääkärinään, oli minulla muutakin tehtävää.

Intia kun on hyvin taajaan ja väkirikkaasti asuttua, sattuu useinkin, että huono vuodensato tuo mukanaan ankaria tauteja. Etenkin kammoksuttu on tavallisesti lukemattomia uhreja vaativa rutto. Tämä on likinnä seurauksena riittävän ja kylliksi ravitsevan ruu'an puutteesta. Toimenani oli heti lähettää Kalkuttaan tieto, jos kenessäkään henkilössä huomaisiin oireita rutto-tautiin, jotta ajoissa ehdittäisiin ryhtyä varokeinoin taudin levenemisen estämiseksi.

Poissa-oloni aikana oli lääkärinä toiminut eräs virkaveljeni Kalkutasta, mutta hän oli jo matkustanut takaisin sanottuun kaupunkiin. Toistaiseksi oli yleinen terveydentilakin ollut jotakuinkin hyvä. Ainoastansa pari kolme kuumesairasta oli sotilaissa ollut. Minulla — samoin kuin edeltäjällänikin — oli näin olleen runsaasti joutilasta aikaa. Käyttäenkin tilaisuutta hyväkseni samoilla välistä tuntikausia Radzimin ympäristössä.

Tutustumista se ansaitsikin. Kauniita vuoria, jokin ja laaksoja aukeni tuontuostakin silmieni eteen.

Intian luonto onkin yleensä mahtavan suurenmoinen. Jopa muuten kylmäkiskoiseenkin katsojaan luulisi sen tekevän valtavan vaikutuksen. Huimaa-

van korkealle kohoavat synkkäpiirteiset vuoret, ja niitten lumi- ja jääpeittoiset kukkulat välkähtelivät silmiä häikäisevästi. Omituisen vastakohdan näille valkovaipassaan puhtaasti talvea muistuttaville kukkuloille tekevät laaksot ja monikierteiset köynnöskasvit kattavat maata, ympäröivät kiviä ja kaartelevat puitten runkoja. Kun ylemmäksi laaksoloista nousee, katoaa vähitellen palmu, ja köynnöskasvit häviävät näkyvistä. Niitten sijaan on ollessamme lehti- ja havupuita. Näitten yläpuolella taasen sammalet ja jäkälät ovat karuilla, kallioisilla tyyssijoillansa. Lukemattomat joet ja virrat, vilkkaasti juoksevat purot ja lajirikas eläinmaailma antavat sitäpaitsi koko maisemalle virkeän eloisuuden. Tuollakin, pilvien tasalla, likellä vuorten harjanteita, liitelee saalistansa etsivä kotka, ja alhaalla, puitten juurella matelee pilkkuruumiinen sisilisko. Eivätpä ole romanttisuutta lisäämättä taajassa olevat hindulaiskylätkään — bamburuoho- ja savimajoineen.

Tämmöisiä kyliä oli Radziminkin likimmässä ympäristössä pari kolme ja vähän edempänä vielä useampia.

Kävelyretkilläni minulla oli aina säännöllisesti

mukanani kaksipiippuinen, takaaladattava kivääri ja vyölläni mainio käyräteräinen Damaskon miekka. Olin perinyt sen isältäni ja hän isältään ja tämä taas esivanhemmiltaan, joten se jo monet polvet oli ollut suvussamme. Kertomuksien mukaan se oli joutunut haltuumme Granadan *) valloituksessa v. 1492, johon eräs esi-isistäni oli ottanut osaa.

Paitsi miekkaa oli vyölläni tarkkaluotinen revolveri. Liika varomatonta olisi nimittäin ollut sokeasti luottaa kansaan. Tyynen ulkokuoren alla saattoi piilä verinen vimma, joka hetkellä milloin tahansa voisi puhjeta. Onneton silloin se ihminen, joka ei olisi varustautunut itseänsä puolustamaan. Tiesin tämän vallan hyvin, ja sentähden olinkin alati lujasti asettuna.

Vaellusmatkoillani olin tavallisesti yksin. Toverini — rykmentissä olevat upseerit — varoittivat minua kyllä tästä, mutta minulla oli menettelyyni omat syy-

*) Granada oli maurilaisten viimeinen turvapaikka Espanjassa. Kristittyjen onnistui lannistaa se vasta verisen ja ankaran taistelun jälkeen. Täällä sukulaisenikin, joka Englannista saakka oli vapaaehtoisena kiirehtinyt otteluun, kiivaassa kamppailua tuoksinassa tuli mainitsemani damaskolaismiekan omistajaksi.

ni, ja sentähden en ottanut heidän kehoitustaan noudattaakseni.

Olin vakuutettu siitä, että Mumin Argad enää ei ollut tietämätön paikasta, minne olimme vetäytyneet. Katsoinpa sen hyvinkin luultavaksi, että hän oli seurannut perässämme Radzim’iin. Täällä hän luonnollisesti ei oleskellut, vaan jossakin kylämme likettyvillä, mutta missä, se oli otettava selville. Jos sitäpaitsi tämä otaksuma hänen tulostansa näyttäytyisikin vääräksi, vastaisen varalle oli kuitenkin hyödyllistä oppia likiseutuja tuntemaan.

Mumin Argad oli erittäin vaarallinen mies. Siihen kokemukseen olin tullut. Leiriämme lähestyessä, niin arvelin, hän käärmemäisellä kavaluudalla koettaisi karttaa kaikkia ihmisiä. Mumin oli siis vangittava viekkaudella, ja jotta tiedusteluretkilläni herättäisin niin vähän huomiota kuin mahdollista, oli minun vältettävä seuraa. Tämä oli mielipiteeni. Yksin olen olisin kyllä turvattomampi äkkirynnäkköjen sattuessa, mutta se ei sanottavasti peloittanut. Rakastamaani Surya Me’etä varjellakseni olisin antautunut vaikka suurempiinkin vaaroihin. Ainoastansa häntä suojellakseni minä »ihailinkin» Intian luontoa. Eipä

se muuten valtavassa tenhovoimassaankaan olisi ollut kyllin »voimakas» ajamaan minua kylästä, ei niin kauvan, kuin Surya Me’eni siellä oli ja eli.

* *

*

Eräänä päivänä olin taasen tavanmukaisilla vaikoilumatkoillani. Pitkän ajan olin jo kierrellyt maita ristiin ja rastiin, mutta mitään erikoisempaa en havainnut. Ainoa, mikä minua oudoksutti, oli se, että asukkaitten katseessa olin näkevinäni salaista uhkaa. Erehdyinkö? Mahdollisesti, mutta joka tapauksessa päätin olla entistä varovaisempi.

Yht’äkkiä — olin juuri tullut synkkään metsään — olin jostakin kuulevinani hiljaista kahinaa. Milteipä olisin saattanut vanhoa, että joku kiipivin askelin kuljeksi likitienoilla.

Katselin tarkkaan ympärilleni. Oikealla ja vasemmalla kasvoi suuria, jättimäisiä palmuja, samoin myös takanani, mutta suoraan edessäni — ehkä noin viiden kuuden sylen päässä oli taajaa lehdikköä. Siellä — pettivätkö silmäni — pisti lehtien lomitse esiin puukkoa pitelevä, peukaloton käsi.

Käsi liikkui, veitsi liikkui, ja silmänräpäyksessä

olivat molemmat kadonneet.

»Mumin Argads», mumisin hampaitteni lomasta ja salaman nopeudella heittäydyin pitkälleni.

Nelinkontin, miekka huotrasta vedettynä ja lyön-tiin valmiina, lähestyin varovaisesti paikkaa, mutta kun sinne tulin, en ketään nähnyt.

Turhaan hain vihollistani edempääkin. Oli ihan kuin maa olisi hänet niellyt.

Merkkiä jättämättä hän ei kuitenkaan ollut kadonnut. Tuolla, eräällä lehdellä, on — veitsen piirto, samoin myös tuolla . . . tuolla. Tarkastelin lehtiä lähemmin. Niissä oli kaikissa selvä sydämen kuva ja sen yläpuolella — risti.

Mikään oli niitten tarkoituksena? Eipä luulisi, että aika mies turhanpäiten semmoisella työllä huvitteleisi. Mikä eniten minua kummastutti, toimessa näkyi noudatetun huolellista järjestystä ja puukkoa käytetyn tavattomalla — voipa sanoa — väsymättömällä uuteruudella. Laajassa, koko kylän ympäröivässä — kolmikulmion muotoisessa linjassa oli puihin ja lehtiin leikeltä sydämiä ja ristejä. Kulmapisteiksi oli valettua kolme korkeata palmua, ja kuhunkin niistä oli taitavalla kädellä kaiverrettu ihmisen pääkallo.

Selittämättömältä arvoimkseita tuntui kaikki. Siitä vaan olin varma, että joku vaan — entisiä suurempi hirmuisempi — uhkasi meitä, Surya Me’etä, Darja Argad’ia ja minua, ehkä Lakhsmi’takin ja koko kylän asujamista.

Lakhsmi, joka elinaikansa lienee ollut maansa lapsien parissa, hän mahdollisesti voisi selittää minulle pulmallisen kysymyksen. Itse olin siihen kykenemätön, ja läpi metsien, yli vuoristen kunnaitten riensin juoksujalassa — joutuin Lakhsmi’ta tavatakseni.

Kuvasin hänelle juurta jaksain havaitsemani piirrot, ja hän — kerran huomasin vanhuksen vapisevan silminnähtävästä pelosta — tarttui äkkinäisellä liikkeellä käsivarrestani. »Tulkaa, Sahib», hän kuiskasi värisevin huulin, »tulkaa, hetket ovat kalliit», ja tulisella kiireellä me kuljimme tulemani tien takaisin, suuntasimme askeleemme palmujen luo.

Täällä Lakhsmi piirsi seitsemän tähteä kunkin pääkallon ympärille ja sitten hän rauhallisena — ikäänkuin mitään ei olisi tapahtunut — astui uudestaan kylää kohden. Olikohan vaara jo ohitse, ja minä — ottaen kiinni Lakhsmin kädestä — kysyin syytä hänen selittämättömään käytökseensä. Mikä merkitys

oli sydämillä ja risteillä, mikä kolmikulmion muodolla ja palmuissa olevilla pääkalloilla, ja minkätähden hän sanottuihin puihin oli juuri tähtiä kaivertanut?

»Tähdet», hän vastasi, »julistavat sovintoa, anteeksiantoa ja rauhaa. Pääkallo ja risti sitävastoin puhuvat kuoleman kolkkoa kieltä, mutta muutakin kertoo risti. Se kehoittaa meitä toivomaan, ja nyt tähdet ovat tuoneet meille toivon täyttämysten. Kylämme asujamineen, kaikkineen oli tuomittu menneeksi, ja vielä kolme auringon laskua, niin pääkallojen ympärille olisi ilmestynyt seitsemän synkkää viiruista ristiä. Silloin kukaan meistä ei enää olisi ollut turvassa. Vaikka olisimme yrittäneet paeta satojenkin penikulmien päähän, sinnekin väsymättömät salamurhaajat olisivat seuranneet askeleitamme, ja — enpä uskalla ajatella kohtaloa, mikä lopuksi olisi tullut osaksemme. Nyt olemme pelastetut, mutta kuitenkin — jättäkäämme Radzim. Se on poltettava sovitus- ja puhdistusuhrina. Sitä vaatii kansani, jonka sukua minäkin olen ja jonka veri virtaa minunkin suonissani.»

Näin jutusti vanhus. Mumin Argad — niin hän arveli — oli ollut juonineen alku-asukkaita yllyttämässä. Luultavasti hän oli heille uskaltanut, että me jol-

lakin tavalla olimme raskaasti solvaisseet heidän uskonnollisia tunteitaan. »Tätä todistaa», lausui Lakshmi, »kolmikulmion muoto, sillä käytettynä niinkuin nyt — se meillä hinduilla merkitsee uskontomme loukkaamista ja huutaa veristä kostaa. Jokainen maan lapsi, joka kuviot on nähnyt, on velallisella velvollisuudella pakoitettu tarttumaan aseisiin. Siihen sitoo heitä sydämen, »elämän valtikan» yläpuolella oleva risti. Ainoa mitä he odottavat, ainoa mikä heitä pidättää, on se, että vielä ei ole viimeistä järkähtämätöntä käskyä annettu hyökkäykseen. Seitsenristilöitä ei ole pääkallojen ympärillä, ja niin kauvan ei kellään heistä ole oikeutta ahdistaa meitä. Sentähden lehtilöissä ja poissa oleva risti on myös toivon tunnuksena. Kolmen päivän kuluttua olisi oloissa tapahtunut arveluttava käänne, ja — maailman aarot eivät olisi auttaneet. . . Tähdet ovat poistaneet aiheen sammumattomaan vihaan, hyvittäneet — tekemättömän rikoksen. ja ei kukaan, eipä edes Mumin Argad, rohkene enää syyttää meitä uskontonsa häpäisemisestä. Se luettaisiin Korkeimman pilkkaamiseksi, ja syyllinen rangaistaisiin kuolemalla. Mutta Radzim'ia, jossa asumme, kansani uskonnollisen käsityksensä mu-

kaan pitää vieläkin saastutettuna, ja siksi se on — mielten katkeruuden välttämiseksi — tulella hävitettävä. En ole mukaan pakana, älkää luulko sitä! Uskon Kristuksen ja Hänessä tarjottuun lunastukseen. Kuitenkin ymmärrän panna kansanikin, veriheimolaiseni hengellisille tunteille arvoa ja minä tiedän, että tulinen vimma on syntyvä, jos piammiten emme jätä kylaä heidän kostollensa alttiiksi. . . Katsokaa, Sahib, olemme jo saapuneet Radzim’iin. Mikäli olen kuullut, sotilaamme näille seuduilla tultuansa ovat itse rakentaneet ja nimittäneet sen. Koko kylän muodostaa noin satakunta asumusta, ja kapeat, huonosti tasoitetut kadut jakavat sen eri kortteleihin. Rakennusten seinät ja ovet ovat tehdyt bamburuovoista, samoin myös akkunaluukut, jotka aina yöksi suljetaan. Ikkunalaseja ei ole. . . Katot ovat nekin vaan yksinkertaisilla bambulehdillä peitetyt. . . Todellakaan uhraus ei olisi suuri, jos Radzim’ista matkaisimmekin. . . , vai mitä päätellette Sahib?»

»Eipä olisi», nimesin vastaukseksi vanhan imettäjän sanoihin, mutta enempää on ehtinyt puhua, sillä kylässämme luvaton näky herätti huomiotani. Erästä poikkikatua pitkin tuotiin sinne vahvasti kahlehdit-

tua miestä.

V.

Vanki Kalkutasta. Kuka on Mumin Argad? Ihmismetsästystä. Lähdemme Radzim'ista.

Jäin ihmetellen seisomaan, kuka oli vanki? Hän tuli lähemmäksi, vasen käsi oli peukaloton.

»Mumin Argad», huusin ja sokean raivon valtaamana syöksyin häntä kohden. Miekkani oli kehossa. Yhdellä iskulla tahdoin halkaista hänen kurjan päänsä.

»Sahib, mitä aiotte», karjasi mies.

Silmänräpäyksessä — kuin käärmeen puremana — seisahduin, kuulemani ääni oli outo.

Vangin käsi oli Mumin Argad'in, samoin hänen ulkomuotonsa, mutta katso oli suora, vilpitön, kuka oli mies? Ylimys hän ainakin oli, hindulainen syntyperältään, siitä ei saattanut olla epäilystä. Ihon väri oli tumma, silmät säihkyivät ja liikkeet ruhtinaan.

»Olen Mumin Argad», hän lausui, »ja Kalkutasta kotoisin.»

Siis lopultakin Mumin, ei, minä on voinut sitä uskoa, ja kuitenkin — hänen katseensa ei valehdellut.

Hän oli Mumin Argad, mutta ei sama, jonka olin — oppinut tuntumaan, uneksinko?

»Seitsemän ja puoli vuotta takaperin», hän kertoi, »olin hudeksantoista ikäinen nuorukainen. Halu ni hehkui merelle, ja minä lähdinkin. Pari viikkoa sitten palasin hotikanpunkkiini Katkuttaan pitkältä matkaltani. Paljon niin sen kuluessa kärsinyt, paljon kovaa kokenut, mutta kaikki vaivat ja vastukset olivat nyt unohtuneet. Olinhan jälleen isäini maassa. Pienenä pikkaraisena olin kadottanut vanhempani ja senjälkeen setäni, Darja Argad, otti minut kasvatikseen. Muistelin rakkaudella kasvatusisääni ja tämän tytärtä, Surya Me’etä, pienoista lemmikkiäni. Kuvittelin mielessäni kuinka lämpimästi he toivottaisivat minua tervetulleeksi. Jo palatsin ovella Surya Me tahi »sisareni», joksi niin tottunut häntä kutsumaan, olisi vastassani, ja tuolla taempana tulevat rappusia alas setäni ja hänen jälessään Lakhsmi, »sisareni» ijäkäs hoitajatar — kaikki sydämestään iloisina ja hymyssä suin. . . Haaveissani petyin. Palatsin ovet olivat suljetut ja luukut ikkunoilla. Asukkaat olivat sieltä poissa. Olivatko he elossa, vai oliko armoton kuolema heidät riistänyt? Kumpakaan on tietänyt ja

epätoivoisena riensin kaupungin poliisiviranomaisen tykö. Mutta nämät — kun saavat tietää nimeni, ovat röyhkeästi vastaamatta kysymyksiini, ja muita mutkitta — tutkintoa pitämättä — kohdellaan minua kuin pahinta toistoa, sidotaan ja teljetään sitten vankikoppiin. Seuraavana aamuna raastetaan minut täältä, haukutaan konnaksi, ryöväriksi. . . , murhaajaksi, ja kymmenen sotilaan saattamana, lujissa siteissä, olen pakoitettu marssimaan Kalkutasta, kulkemaan auringon noususta pimeään tuloon, minne, kuolemaanko? Eikö likempänä olisi hirsipuuta, eikö likempänä armahtavaista luotia? Päivät kuluvat, yöt menevät ja minkämoiset yöt? Milloin on makuusijani vetinen maaperä, milloin kovapintainen kallio, ja yhä samoilemme maita ja metsiä, riennämme yli vuoriston kunnaitten ja poikki alavien tasankojen. . . Tämä kyläkö olisi päämäärämme? . . . Ensimmäinen ihmisen, jonka täällä tapaan. . . hyökkää päälleni miekka paljastattuna. . . Katsokaa, vaatteeni ovat likaiset ja siekaleissa, ranteet ja nilkkani kahleitten verijuomuille lyömiä! Näin kelvottomasti on minua Kulkutassa, näin häpeällisesti matkalla pidetty. Selittäkää, mikä tähän on syynä, selittäkää omakin kummalli-

nen käy... , käytök... sen... ne!»

Vieras oli huomannut vanhan imettäjän. Hänen ruumiinsa hätkähti suonenvedontapaisesti, »Lakhsmi». hän huudahti. Lakhsmi'kin oli tuntenut hänet ja ilosta itkien hän heittäytyi hänen jalkoihinsa.

Enää ei ollut epäilemistä. Vanki oli todellinen Mumin Argad, mutta kuka oli mies, joka niin kavalasti väärää nimeä käyttäen oli esiintynyt oikean kasvatti-pojan sijaisena?

* *

*

Tunti oli äskeisestä vierähtänyt, ja olimme Darja Argad, Surya Me, Mumin, Lakhsmi ja minä kokoon-tuneet asuntooni.

Tämä — niinkuin muutkin rakennukset — oli tehty bamhuruovoista ja bamburuovon lehdistä. Se sijaitsi kylän keski-osassa.

Huoneita oli eteinen, josta eri ovia päästiin keittiöön ja neli-ikkunaiseen saliin. Peremmällä oli viereysten kaksi isoa, kolmi-akkunaista makuusuoja, toinen Surya Me'eta ja Lakhsmi'ita, toinen Darja Argad'ia ja minua varten.

Istuimme salissa. Huonekaluina täällä oli jonkin-

laisista kietolaiskasveista taitavasti punottuja, selkänojoisia tuoleja, pari kunkin ikkunan ääressä, ja keskellä lattiata suurehko, pyöreä pöytä ja tämän ympärillä viisi, kuusi istuinta. Eräät sotilaistamme olivat ne kaikki Lakhsmi'n johdolla punomalla valmistaneet.

Olimme sijoittuneet pöydän viereen, Mumin Argad siivoituneena ja uudessa, vaatevarastostani lainaamassansa puvussa. En ollut tahtonut häntä kurjassa asussaan esittää sukulaisilleen.

Ensin Darja Argad tyttärineen hyvin epäilevin silmin katselivat tulokasta, mutta pian epäilykset haihtuivat, ja riemukas riemu pääsi ilmoille. Sury Me'ekin vuoron perää itki ja nauroi. Niin sanomattoman ilahduttavalta tuntui hänestä, että hänen »veljensä» ei sittenkään ollut mikään »roisto».

Luonnollisesti molemmin puolin udeltiin meneitten vuosien tapahtumia, ja Mumin Argad'illa etenkin oli erittäin vaiherikas elämä takanansa.

Laiva, jolla hän Kalkutasta oli purjehtinut, oli ollut amerikkalainen. Tämä teki haaksirikon Biskayan myrskyisessä lahdessa. Haaksirikkoiset pelastettiin viime hetkessä Espanjan rantamalle. Täältä muut vaelsivat Pyreneitten vuoriharjanteen ylitse Rans-

kaan, mutta Mumin otti Santander’issa pestin eräänseen porttugaalilaiseen höyry-alukseen. Tämä — tuskin satamasta päästyänsä — joutui karille, ja hylkynä oli se jätettävä.

Kuukauden kuluttua Mumin Argad oli taasen meren ulappaa kyntämässä, tällä kertaa jonkun porttugaalilais-afrikkalaisen kauppa-yhtiön omistamalla kuunarilla. Matkan päämääränä oli Venezuela, niin sanottiin, mutta sen sijaan poikettiinkin Afrikan länsirannikolla.

»Mikä tällaisen päätöksen aiheutti, en käsittänyt.» Näin kertoi nyt Mumin Argad meille kokemastaan seikkailusta. »Pian oli kuitenkin totuus koko hirmuisessa alastomuudessaan tuleva ilmi. Öiseen aikaan — valoinen päivä näytti kammoksuttavan — suunnattiin laiva kapeasta lahden suusta sisään. Etäällä, ehkä kilometrin päässä, liikahteli pieni, sinervä tuli ja vielä kauvempana toinen. Näitä kohden ohjattiin kulkumme. Kun likemmäksi tulimme, sammutettiin tai itsestään sammuivat vaikeat, mutta kapteenimme jatkoi siitä huolimatta purjehdusta. Oliko maalla havaittu lähestymisemme ja pelättiinkö sitä, vai miksi merkkitulet niin joutuisasti katosivat.

Ajattelin tätä mielessäni, mutta arvoitusta en osannut selittää. Yhtä hämäräperäinen oli minusta pimeässä purjehtimisemme. Tunsiko päällikkömme sitäpaitsi kylliksi tarkoin ahtaan kulkureittimme? Luultavasti, sillä semmoisella varmuudella hän antoi määräyksistä. Hiljaa, kuiskaten tapahtui kaikki, ja merimiehet kulkivat ketterästi — hiipien kuin kissat — pitkin kuunarin kautta, kapusivat ylös mastoihin, sovitelivat purjeita ja liukuivat äänettöminä alas. Äkkiä rannalta, läpi synkän yön, loisti punainen bengaali liekki, ja laivastamme vastattiin samalla tapaa. Ikään kuin yhteisestä sopimuksesta merimiehet kiipesivät jälleen mastoihin, ja purjeet pantiin kokoon. Seuraavassa silmänräpäyksessä he uudestaan olivat alhaalla, ankkuri laskettiin mereen, ja kuunari pysähtyi. Sen sivustalle ilmestyi pimeästä vene. Touvin pää heitettiin sinne, ja kannelle nousi kolme kiireesti kantapäähän asestettua miestä. Kapteeni ryhtyi näitten kanssa innokkaaseen ja kiihkeään keskusteluun. Mistä oli kysymys, en kuullut, mutta päivän koittaessa — kun miehet olivat lähteneet — tuotiin laivaamme kolmatta sataa neekerisi. Nämät suljettiin kahlehdittuina ruumaan, ankkuri nostettiin yö-myöhään ja pi-

meän selkään purjehdittiin ulos lahdesta.

Elävä oli siis lasti, joka oli kuljetettavanamme. En koko päivänä ollut kapteenia tavannut, hän oli ollut maalla — kurjia kauppojansa järjestämässä, mutta nyt yöllä — miltei mielettömänä raivosta — hyökkäsin hänen eteensä, poljin jalkaa ja puistin nyrkkiä. »En ole pestautunut häpeällisen orjakaupan palvelukseen, vaan kunniallisena miehenä kunniallinen toimeen», karjuin hänelle, mutta roisto — nauroi. Silloin kadotin senkin vähän malttia, joka minulla enää oli jälellä, ja yhdellä aineella iskulla lennätin hänet nurin kannelle.

Olisin surmannut konnan siihen paikkaan, mutta laivamiehet riensivät hänelle avuksi, ja turhat olivat nyt ponnistukseni. Lujat kourat pitivät minua kuin ruuvipihdeissä.

Kapteeni — kasvot suuttumuksesta tuntemattomiksi vääntyneinä — nousi kannelta pystyyn. Hänen silmänsä puhuivat niin sanomatonta vihaa, että sydämeni ei saattanut olla vapisematta. Luin ankaran tuomioni niistä. »Säälittelet neekereitä», hän lausui kolealla äänellä, »hyvä, pääset heidän pariinsa. Miehet, heittäkää hänet ruumaan.»

Nämät tottelivat, ja luukkua kiinni pantaessa olin kuulevinani kapteenin ivallisesti hohottavan.

Jätän kuvaamatta ne lukemattomat kärsimykset, jotka lastiruumassa tulivat osaksemme. Arabiassa, orjamarkkinoilla me myytiin, mutta tällöin oli joukkomme jo huvenneet likimain puoleksi. Muut meistä olivat laivassa kuolleet — ruu'an puutteesta ja huonon kohtelun vuoksi.

Jouduin erään afrikkalaisen maa-omistajan orjaksi. mutta hänen luotaan onnistuin pian karkaamaan ja egyptiläisessä Kairossa olostin sitten onnellisena pari vuotta.

Tämän jälkeen olen taasen seikkailuhaluksena kierrelyt maita ja meriä. Muun muassa olen ollut kullankaivajana Kaliforniassa ja vähän myöhemmin peränpitäjänä norjalaisessa valaanpyytäjälaivassa.

Kairossa olin ansainnut itselleni sievosen omaisuuden ja vihdoin — noin puolitoista vuotta takaperin — kyllästyneenä kuljeksivaan elämäni, päätin palata sanottuun kaupunkiin.

En ollut tällä erää Kairossa kauvaa olostanut, kun — muistan vieläkin päivän kuin eilisen — näin keran vilahdukselta entisen kapteenini, orjalaivan ki-

rotun kuljettajan. Olin —h’in kadulla kävelemässä, ja hän ajoi yksivaljakolla huimaavaa vauhtia ohitseni.

Olisin vaikka saattanut vannoa, että se oli hän, ja kuitenkin mies oli muuttanut ulko-asua. Hän oli puetuna hinduksi.

Olisiko hän kansalaiseni, ajattelin, ja samalla johdun mieleeni moni pieni yksityiskohta, joihin ennemmin on ollut tullut panneeksi sen erikoisempata huomiota. Kapteeni oli ihonväriltään — minua luonnollisesti lukuunottamatta — ollut muuta laivaväkeä tummempi, ja merimiehet keskinäisessä puhelussaan olivat useinkin kutsuneet häntä »Nola’ksi», siis hindulaisella nimellä.

Tässä — äkkinäisestä päähänpistosta — keskeytin Mumin Argad’in kertomuksen. »Oliko Nola-kapteeninne», kysyin häneltä, »ruumiiltaan jotakuinkin teidän kokoisenne?»

— Oli kyllä, vastasi Mumin. Sitäpaitsi hän muutenkin ulkomuodoltaan lieenee minua suuresti muistuttanut, jopa siinä määrässä, että meitä olisi voinut luulla kaksoisveljeksiksi. Näin ainakin merimiehet sanoivat.

— Oliko hänellä vasemmassa kädessään peuka-

loa, jatkoin tiedusteluani?

— Peukaloa, oli... mutta... odottakaa..., kun hän Kairossa kiidätti sivuitseni, hiveli hän vasemmalta kädellä leukaansa, ja kädessä... siinä ei todellakaan ol'..., ei ollut peukaloa.

— Oletteko varma asiastanne?

— Olen.

— Tunsiko hän kotoisin olojanne?

— En luule, mutta laivaan jäi minulta, paitsi merimiesarkkua ja siinä olevia vaatteita, päiväkirja, jossa oli tarkat tiedot sukulaisuussuhteistani. Nola on ehkä löytänyt kirjan takin taskusta, arkun pohjalta ja lukeut sen.

— Tiedätkö hänen olinpaikkaansa?

— Minäkö? Enpä toki. Ennenkuin saatoin arvatakaan, hän Kairossa katosi näkyvistäni katukulmauksensa taa, ja turhaan hain häntä kautta kaupungin. Minne hän oli lähtenyt, siitä ei minulla ollut aavistustakaan. Oli kuitenkin ikäänkuin joku sisällinen ääni olisi kehoittanut minun matkustamaan syntymämaani. Viholliseni äkkinäinen ilmestyminen oli riistänyt rauhan rinnastani, ja sentähden en enää viihtynyt Kairossa. Olisin vaikka tuossa tuokiossa jättä-

nyt sen, mutta kauppatoimet estivät, ja vasta viikkojen kuluttua olin tilaisuudessa toteuttamaan tuumani. Olen nyt täällä, . . . mutta . . . mitä tarkoittavat kyselyenne?

Kerroin hänelle perinpohjaisesti kaikki viime-aikaiset tapahtumat, erityisesti samalla mainitun, mitä Surya Me oli Vale-Mumin’ista ja tämän konnantöistä puhunut.

* *

*

Kun Mumin Argad oli kuullut kertomukseni, nousi hän hitaasti tuoliltaan, käveli pari kertaa edestakaisin lattiata ja sitten sanaakaan puhumatta — istahti uudelleen.

Vähä ennen Kalkutasta lähtöäni olin sikäläisille poliisiviranomaisille ilmiantanut Vale-Mumin’in. Tämän ilmi-antoni perustuksella oikea kasvattipoika oli — ikävän, joskin luonnollisen erehdyksen kautta — vangittu ja tuotu Radzim’iin.

Katselin kummastellen Mumin’ia. Noinko tyyneesti ja kylmäkiskoisen välinpitämättömästi hän kokeestaan kärsimyksist huolimatta vastaanotti vakavan kuvaukseni?

Ei, sitä hän ei tehnyt. Hiljainen tyyneys oli vaan näennäistä ja ennusti sitä rajumpaa myrskyä. Hänen silmänsä säihkyivät wiisasti, poskilihakset vavahtelivat, ja äkkiä hän ponnahti pystyyn, potkasi tuolin nurin ja syöksähti vihurina ulos.

Seurasin häntä. Tuolla hän jo juoksee kaukana kadulla, tempaa vastaantulvalta sotilaalta kaikki tämän varustukset, pistoolin, miekan ja ampumaineet. Silmänräpäyksessä hän on suorittanut anastuksensa, ja sotilas jää hämmästyksissään töllistellen seisomaan.

Edempänä kolme upseerin on aikeissa pidättää Mumin Argad'ia. Kehoitin viittauksella heidän väistämään ja kun likemmäksi olen ehtinyt, pyydän heidän joutumaan mukaani.

He tottelivat, joskin kummastellen. Sotilaskin on toipunut hämmästyksestään ja kiittää kintereillämme.

Pian olemme metsässä. Mumin Argad yhä juoksee edellämme, mutta niin nopean tulinen on hänen rientonsa, että miltei mahdotonta on meidän kauvaa yhdessä kulkea. Nyt hän kotonakin vuorisen kunaan taakse.

Tunnin kuluttua näemme hänet jälleen. Odottamatta hän kallioiselta penkereeltä hypähtää luoksemme. »Orjalaivan kapteeni, Vale Mumin», hän huudahtaa, »on luuloni mukaan sama henkilö. Tosin en ol' . . . Katsokaa, . . . kat . . . so . . . kaa, tuolla — korkealla kukkulalla — hän on, hiipii ison kiven suojaan. Tunnen hänet, se on Nola, se on orjalaivan entinen kuljettaja.»

Minäkin olin huomannut miehen, minäkin olin hänet tuntenut, mutta en Nola'ksi, vaan Vale-Argad'iksi, veriviholliseksi, rakkaan Surya Me'eni ja ijjäkään Darjan peljätynsi vainoojaksi.

Sanomaton raivo valtasi minut ja välittämättä siitä, josko muut tulivat perässä tahi ei kapusin kiireesti vuorta ylös. Kädet ja polveni löivät verille, vaatteeni repeytyivät terävissä kallionsärmissä, mutta aikaa ja halua ei minulla ollut semmoisista pikkuseikoista huolehtia.

Koko ajojoukostamme oli Mumin ainoa, joka pysyi rinnallani, toiset minne lienevätkään jääneet? Yhteinen vihanesineemme kiihoitti meitä ponnistuksissamme äärimäisyyksiin.

Ennen pitkää olimme kiven kohdalla, jonka sivus-

taa olimme nähneet »Nolan» hiipivän. Enää hän ei ollut siellä.

Kiersimme kiven ja kiipesimme vähäsen ylemmäksi. Pysähdyimme täällä leveälle paadelle ja silmäilimme ympärillemme.

Vihdoinkin oli vaivamme palkittu. Suoraan sivullepäin, noin sataviisikymmentä askelta meistä, oli kalliossa pari kolme metriä leveä railo ja heti tämän toiselle puolella pieni vuoripolku. Nola asteli polkua ylöspäin.

Nyt ihmismetsästyksemme muuttui äskeistäkin hurjemmaksi, mutta emme olleet ehtineet edes paadelta alas, kun Nolaakin puolestaan havaitsi meidät.

Olimme miehelle vanhat tutut, sen sanoi meille jo hänen ensimmäinen liikkeensä. Salaman nopeudella hän kyykistyi ja lähti voimiensa tiestä pakosalle.

Tuossa tuokiossa olimme mekin railon partaalla. Mumin Argad oli yhdellä hyppäyksellä ylitse. Minun jalkani lipesti ja olisin pudonnut kymmeniä jalkoja syvään kuiluun, mutta viime hetkessä sain kiinni halkeaman reunasta.

Kun pääsin ylös, oli Nola seisahtunut. Pilkallisesti ja voitonvarmasti hymyillen hän tempasi pyssyn olal-

taan. Tähtäsi ja ampui — ampui kylmäverisesti kolme neljä kertaa perätysten. Luoti lensi suhahtaen korvie-ni ohitse ja toinen sattui hartioihini. Purin tuskasta ja kiukusta hampaitani. Toveriinikin oli luoti osunut. Hänen oikea poskipäänsä oli yltä päältä verissä.

Haavamme eivät kuitenkaan olleet mitenkään vaarallista laatua, eivätkä sanottavasti estäneet liikkeitämme. Ne — niinkuin jälistäpäin tutkies-samme huomasimme — olivatkin vaan vähäpätöisiä lihanaarmuja.

Nolan yritys oli siis täydellisesti epä-onnistunut, ja aikaa ei hänellä enää ollut ladata. Siksi likelle olimme kerinneet.

Omaksi turmioksensa hän näin ollen oli pyssyyn luottanut. Toivottamana hän heittikin sen käsistään ja turvautui toistamiseen juoksutaitoonsa.

Mumin Argad tarttui silloin vuorostansa ampuma-aseeseensa ja hyvällä menestyksellä, Nola jatkoi kulkuansa pahasti liikaten. Vasen jalka oli haavoittunut.

Äkkiä vihollisemme kompastui ja kaatui.

Tällöin yllätin hänet, mutta vielääkään hän ei antantunut, ja sylitysten, rajussa painissa vyöryimme pitkin kalliota.

Mumin kiirehti avukseni. Yksissä voimin me lopuksi lannistimme konnan, mutta niin kiivas oli otte-
lu ollut, että väsymyksestä tuskin kykenimme jäsen-
täkään hievahtamaan. Raskaasti ja vaivaloisesti hen-
gittäen makasimme maassa. Yhtä uupunut oli vastus-
tajammekin. Kädet omaan pyssynkantimeensa kyt-
kettyinä Nola loikoi vieressämme.

»Olette voittaneen», hän mutisi hampaittensa vä-
listä, »muukalainen koira on purrut, ja hindu on
avustanut kilpakosijaansa.»

Vaalenin, olisiko Mumin Argad tullut Surya Me'etä
vaatiaksensa? Levottomuuteni oli aiheeton.

— Valehtelet, roisto, sanoi Mumin, olen naimisis-
sa.

— Naimisissa, huudahdin kummastuneena, ette
ole siitä enemmän maininneet.

— En ole. Vaimoni on egyptiläinen.

— Asuu Kairossa?

— Asuu.

Tähän lyhyt puhelumme keskeytyi, sillä seuralai-
semme — joskin myöhästyneinä — saapuivat paikal-
le.

Selitin heille muutamia sanoin syyn tuliseen ajoom-

me, ja tuokion vielä levähdettyämme päätimme palata Radzim’iin mutta emme olleet vankinemme edes vuoren juurella, kun jo valtaava pimys kattoi seudun. Yö oli joutunut.

Eteenpäin ei ollut ajattelemistakaan. Kokosimme sentähden äkkipäätä lehtiä ja puita. Näistä teimme pienen rovion ja täten valmistetun nuotiotulen ääressä valvoimme keskustellen ja tarinoiden.

Toisinaan näkyi pimeästä kiikkuva silmäpari ja kuului hiljaisia, hiipiviä askeleita. Siellä verenhimoinen tiikeri ehkä läheni valkeatamme. Äänettöminä tartuimme aseisiin, mutta askeleet etenivät, silmät katosivat, ja helpoituksen huokaus nousi rinnastamme. Uhkaava vaara oli silmänräpäykseksi torjuttu.

Toisinaan taas kalliit kumahtelivat ja metsät raikuivat peto-eläinten kaameasta karjunnasta. Kylmät väreet kulkivat silloin pitkin selkäpiitämme, mutta Nola — mitä liikuttivat häntä pedot, mitä yön kauhut? Mennyttä miestä hän oli joka tapauksessa. Nojaten palmupuun runkoon hän puoleksi istuvassa asennossa uinaili rauhallisena.

* *

*

Yö oli ajan vuolaaseen virkaan vaipunut, samoin päivä ja useampikin. Likimain kokonainen viikko oli äskeisestä vierähtänyt. Tällöin eräänä aamuna tuli joukollemme Kalkutasta kiireellinen lähtökäsky.

Suurella hopulla laittauduttiin matkakuntoon. Tavarat — mitä vietävää oli — säälittiin kokoon, aseet tarkastettiin ja puhdistettiin. Yli kaiken kaikuivat upseerien kova-ääniset komentosanat ja signalistin kirkkaan puhtaat puhallukset.

Iltapuoleen oli kylämme jo asujamitta, pitkä marssimme kohden Ganges-virran suuhaaroja oli alkanut.

Surya Me’elleni ja hänen ijäkkäälle isälleen olin hankkinut tilapäisesti tehdyt kantotuolit. Nola’a kuljettivat sotilaat vangittuna mukanaan.

Vanha Lakhsmi ja Mumin Argad kävelivät rinnallani, edellinen — ikäänkuin jotakin odotellen — tuon tuostakin silmäillen taaksemme.

Ehtoohämärässä — olimme silloin vaeltaneet noin kolme peninkulmaa — pysähdyimme alavalle kunnalle, sinne yöpyäksemme.

Tällöin Lakhsmi odottamatta nyhjäsi kyynäspäähäni. »Sahib, katsokaa», hän lausui ja voitonriemuksena lisäten, »enkö sitä sanonut?»

Noudatin kehoitusta. Kaukana takanamme oli taivas yhtenä tulimerenä ja sankat savupatsaat kohosivat ylä-ilmoille.

Oliko se Radzim, joka siellä paloi?

Minä luulen niin, Lakhsmi oli ollut oikeassa.

VI.

Kuusi vuotta eteenpäin ajassa. Karannut vanki. Kohtaus kuolinvuoteen ääressä.

Jää hyvästi, jää hyvästi. Intia.

Kuusi vuotta voi vaikuttaa paljo ihmiselämään. Näin pitkä aika oli siitä, kun etäiseltä kunnalta aismaassa olin katsellut Radzim'in paloa. Monia muutoksia oli sitten tämän hetken tapahtunut olossani.

Nuoresta ja kokemattomasta Albion'in pojasta oli tullut suuren Kalkutan ensimmäinen lääkäri, mies mainehikas ja kaikkien kunnioittama.

Tarvinneekohan minun edes mainita, että Surya Me oli puolisonani. Sitä hän oli ollut jo nelisen vuotta.

Darja Argad, appeni, oli vielä elossa, mutta hyvin vanhentunut. Hänen ilonaan oli hypitellä polvellaan pientä kummilastaan, Surya Me'en ja minun rakasta »silmäterää».

Lakhsmi oli Manan majoilla. Kaiholla muistelimme usein iäkästä ja uskollista palvelijatarta.

Mumin Argad oli Kairosta hakenut vaimonsa, kauniin ja hilpeämielisen Hathar'in, ja asui kanssamme Darjan upeassa palatsissa. Mumin oli toisella Kairon-

käynnillään tutustunut Hathor'iin, joka oli egyptiläisen kauppiaan tytär, ja mennyt naimisiin. Ne olivat muka »kauppatoimet», jotka olivat pidättäneet häntä kotimatkalta.

Nola oli konnantöistään tuomittu elinkautiseen vankeuteen ja lähetetty Ceylon'iin.

Surya Me'eni entinen sairashuone oli laboratoriuminani.

Olin täydellisesti onnellinen ja kuitenkin olisin halusta nähnyt syntymämaani.

* *

*

Oli ilta, ja me olimme kattolampun valossa kokoontuneet teetä juomaan isohkoon saliin. Surya Me oli emäntänä, ja. Hathor ajan kuluksi kertoi meille egyptiläisistä oloista, maansa ihmeellisistä muistomerkeistä, jättisuurista pyramiideista ja kummallisista obeliskeista, kalliohaudoista ja lukemattomista temppeliraunioista.

»Kenties ette tiedän», hän muun muassa lausui, »että nimelläni tavallansa on historiallinen kuuluisuus. Kaukaisessa muinaisuudessa on sitä kantanut jumalatar, joka...»

— Oliko hänkin kauppiaan tytär, kysyin piloillani.

— Eihän toki, Hathor vastasi nauraen, mutta . . .

Mitä hän aikoi sanoa, jäi salaisuudeksi. Palvelija tuli hengästynenä saliin ja katkaisi keskestelun! »Ulkona kadulla on outo mies, joka väkisten pyrkii sisälle»

— Olen tehnyt sen, mutta hän palaa aina takaisin. Viime kerralla olin kuulevinani hiljaista vaikeroimista. Kehoitin häntä silloin odottamaan. Ehkä hän on sairas? Sanoo olevan tärkeätä asiaa.

Menin ulos. Siellä näköjään vanha, raihnainen mies nojasi vaivaloisesti hengittäen seinustaa vastaan.

Puhuttelin outoa, mutta äänettömänä — rinta raskaasti koristen — hän vaipui maahan.

Pudistelin ukkoa, mutta en saanut vastausta.

Huusin tällöin Mumin Argad'ia ja palvelijaa, joka oli pysähtynyt oven suuhun.

Yhdessä kannoimme nyt vanhuksen sisälle ja laitomme vuoteeseen.

Viritimme valkean. Hämmästyksen huudahdus pääsi huuliltamme. Sänkyyn asettamamme henkilö oli — Nola, mutta kuinka ajan ja kärsimysten runtele-

mana? Nuoresta, elinvoimaisesta miehestä oli tullut raihnas, heikkouttaan vapiseva ukko.

Pettivätkö näkö-aistimme?

Eivät pettäneet. Sairas avasi silmänsä, ja silloin saimme varmuutta asiassa. Hän tunsi meidät, sen voimme selvästi huomata hänen arasta katseestaan, mutta muutakin ilmeni siinä — iloista tyytyväisyyttä, minkä johdosta, se oli toistaiseksi arvoitus.

Viimeisenkin epäilyksen — jos sitä enää olikaan — poistivat hänen sanansa. »Olen Nola», hän raukealla äänellä ryhtyi puhumaan. »Olen Ceylon'ista paennut».

Karannut vanki oli siis edessämme ja vielä lisäksi tämä mies oli — Nola, verivihollisemme. Mitä tekisimme, heittäisimmekö hänet ulos ja jättäisimmekö hänet poliisiviranomaisille?

— Olin sanomattomasti rikkonut, hän jatkoi, en saanut rauhaa... Janosin anteeksi-antoa ja sentähden — karkasin... En tahtonut... kuol',... kuolla anteeksi pyytämättä... Missä ovat Surya Me... ja... Darja? Elävätkö he vielä?

Mumin Argnd kutsui heidät huoneeseen.

Helpoituksen huokaus kohosi tällöin Nolan rin-

nasta, mutta jotakin hän sittenkin etsi. Silmät kääntyivät kysyvinä minuun.

Ymmärsin tarkoituksen. »Lakhsmi on kuollut», sainoin.

— Kuollutko?

— Niin.

Nolan silmät vettyivät.

Surya Me nähdessään entisen vainoojansa vapisi, mutta hänen pelkonsa oli turha.

* *

*

— Kun kuulin elinkautisen vankeustuomioni julistettavan, Nola kertoi, valtasi minut tavaton raivo. Olin vaikka paikalla repinyt teidät kappaleiksi, kaikki, kaikki, tuomarit Surya Me'en, Darjan, Mumin'in... Kahleet pidättivät minua toteuttamasta tuumaani, mutta sydämessäni vannoin hirmuisen valan. Koettaisin vankilassa voitavani, katkoisin raudat, surmaisin vartijat, pakenisin. Sitten palaisin Kalkuttaan ja... ja...

Olen kansallisuuttani hindu ja syntyäni rikasta, ylhäistä sukua, mutta jo aivan pienenä, tuskin kolmevuotiaana, kadotin molemmat vanhempani. Kauhea

rutto riisti heidät minulta. Omaksi ja suuren omaisuuteni holhojaksi määrättiin setäni, mutta tämäkin kuoli viidentoista ikäiseksi päästyäni, ja nyt olin sukulaisitta ja ystävittä mailmassa.

Kokematon nuorukainen kun olin, jouduin helposti tunnottomien keinottelijain käsiin ja — ennenkuin osasin aavistaakkaan — olin menettänyt varallisuuteni, jopa niin tarkkaan, että ropookaan ei jäänyt rikkaudestani. Pälläni olevat vaatteet olivat ainoat, joita saatoin ominani pitää.

Syystä olinkin katkeroittunut koko maailmaan, luonnollisesti etenkin kunnottomiin liiketovereihini, mutta vielä en kuitenkaan vihannut kanssa-ihmisiäni.

Halusin kunniallisella työllä ansaita elatukseni, ja merimiesammatti miellytti eniten. Kovaan työhön en ollut tosin tottunut, mutta se ei peloittanut. Kärsivällisyydelle ja lujalla tahdolla toivoin voittavani vastukset.

Antauduinkin merimieheksi. Ensi aluksi otin pestin erääseen englantilaiseen höyry-alukseen... Jonkun kuukauden kuluttua palasin samalla laivalla takaisin Kalkuttaan, kotikaupunkiini. Olimme käyneet Australiassa ja Kiinassa ja olin hyvin tyytyväinen

matkaani. Kapteenimme oli nimittäin ollut erittäin ystävällinen ja suosiollisesti opastanut minua kaikessa, joten tehtäväni olivat tuntuneet kevyeltä täytää. Olinkin sentähden aikeissa uudestaan ruveta hänen palvelukseensa. Onnettomuudekseni tapasin tällöin satamassa erään entisistä kauppakumppaneistani, jonka petollisuutta minun ehkä etupäässä oli kiitettävä omaisuuteni menettämisestä. Tekeytyen mitä parhaimmaksi ystäväkseni hän loistavilla lupauksilla houkutteli minut useampaan suureen liikeyritykseen. Seurauksena oli köyhtymiseni. Hän sitävastoin rikastui ja minulta voittamillansa rahoilla... Kuljin tervehtimättä miehen ohitse. Pilkaton hän silloin huusi ja muistutti varattomuuttani. Verot nousivat poskilleni, mutta vielä kykenin hillitsemään itseäni, astuin äänen eteenpäin. Tyyneyteni mahtoi harmittaa roistoa, »kuka käski olla niin herkkäuskoinen», hän nauraen lausui. »Tästä saat kolikon, kerjäläinen», ja pieni hopearaha vierähti jalkoihini. . . Nyt oli malttini kadonnut. . .

Surmasin hänet, tapoin kuin koiran, mutta min-kätähden hän yllyttikään minua mielettömään rai-voon? Sitä ei oikeus kuitenkaan kysynyt, ja murhaa-

jana tulin tuomitukseksi vankeuteen.

Näin olivat siis jalat pyrintöni rauvenneet. Tästä hetkestä vihasinkin ihmiskuntaa ja vannoin sille kosta.

Paljon ei minulla ole enää surulliseen elämäntarinaani lisättävää. Karkasin vankilasta ja siitä päivin en ole valinnut keinoja kanssa-ihmisiäni vahingoittaakseni. Alennuinpa lopuksi niin syvälle, että ryhdyin orjalaivan kulettajaksi ja . . .

— Ja muitten konnantöittesi ohella, sanoi tähän Mumin Argad, heitätit minut laivaruumaan ja sittemmin myit Arabiassa orjamarkkinoilla.

— Niin tein.

— Anastit takkini taskusta, arkun pohjalta, päiväkirjani?

— Mistä te sen tiedätte?

— Erehdynkö?

— Ette, otin sen todellakin.

— Luitte kirjan?

— Luin.

— Ja päätitte käyttää tietoja hyväksenne?

— En heti, mutta eräänä päivänä kuulin merimiesteni sanovan, että ruumiinkooltani ja ulkomuodolta-

ni oikein hämmästyttävässä määrässä muistuttaisin teitä. Tällöin vähitellen kypsyi mielessäni ajatus . . .

— Esiintyä oikean kasvattipojan sijaisena?

— Niin, olin kyllästynyt kurjaan olintaani.

— Mutta ette ajatelleet, mitä minä orjana mahdollisesti kärsisin?

— En.

— Etkä myös, mikä suunnaton rikos olisi petollisesti tunkeutua toisen perheeseen?

— He eivät koskaan saisi petoksestani vihiä.

— Ja silläkö te lohdutitte itseänne, kurja olento?

Sairas ei vastannut.

— Nimenne on Nola, jatkoi Mumin tiedustelujaan.

— On.

— Vasemman kätenne peukalon te . . . ?

— Sen, sanoi Nola keskeyttäen, leikkasin pois. Uhraus oli välttämätön, jos tahdoin tuumissani onnistua.

— Matkustitte Intiaan Kairon kautta?

— Matkustin. Tulin Bilma'sta, Afrikan sisä-osista . . .

Pian sen jälkeen kun orjalastimme olin vienyt Arabiaan, haaksirikkoutui laivani Tamataven edustalla, Madagaskar'in ulkopuolella. Miehistö hukkuu, mutta

minä — ehkä rikollisin kaikista — pelastuin rannalle. Monien seikkailujen ja vaihteitten perästä jouduin Bilma'an. Täällä olostin useamman vuoden, mutta — tein murhan ja katsoin silloin viisaimmaksi pae-
ta. Jo kuukautta ennen olin tahallani katkaissut vasemman peukaloni. . . Suuntasin kulkuni Kairoon ja sieltä — Kalkuttaan. . . Kalkutassa oli minulla alussa hyvä menestys, mutta kuinka lopulta kävi, tiedätte. Olin ryhtynyt liika uhkarohkeaan leikkiin. Surya Me vastasi kosintaani kieltävästi, ja Darja hyväksyi täydellisesti tyttärensä toimenpiteen. Pyysin, ruikoilin Surya Me'etä peruuttamaan päätöksensä, mutta hän pysyi järkähtämättömänä. Kuinkapa hän olisi mennyt miehelle, jota epäiltiin syylliseksi murha- ja ryöväysjuttuihin — en edes uusissa oloissa ollut malttanut olla ryhtymättä tavanmukaisiin konnuuksiini. Epäämättömän jyrkät rukkasen raivostuttivat minua, ja — minä vainosin Surya Me'etä, vainosin hänen isäänsä. . . Surya Me'en ollessa vuoteenomana olin kaupungista poissa ja kun palasin takaisin, oli hän kadonnut, samoin Darja ja Lakhsmi. Hain heitä ja vihdoinkin löysinkin heidät — en Kalkutasta, vaan Radzim'ista ja englantilaisten anturien lujasti suoje-

lemina. Kerroin ympäristön asujamille, että radzimilaiset olivat heidän uskontoaan syvästi loukanneet. Nämät olivat muka eräänä päivänä löytäneet kadulta Brahma-jumalan kuvan. Mitenkä se oli sinne tullut, ei kukaan tietänyt. Suurella melulla ja häpeällisten laulujen kaikuessa radzimilaiset olivat polttaneet kuvan. . . a Näin — kun koko kylään kohdistaisin kansani vihan — toivoin varmimmasti kukistavani viholiseni. Piirsin lehtiin syd' . . .

Keskeytin tässä Nolan, »olen nähnyt kuviot», lausuin, »ja Lakhsmi on selittänyt niitten merkitykseen.»

— Lakhsmiko myös kaiversi pääkallojen ympärille seitsemän tähteä?

Vastasin myöntävästi.

— Huolella valmistamani verkko oli täten piloille repeytynyt», jatkoi Nola kertomustaan, »ja otukset toistaiseksi välttäneet surman. Epätoivoisena kuljin päämäärättä kalliota, harkitsin uusia suunnitelmia, mutta vastaiseksi ei mikään keksimistäni miellyttänyt. Tällöin te — kesken mietteitani — yllätitte minut, oikea Mumin Argad, joka tuhokseni oli tullut kotimaahansa, ja englantilainen lääkäri, jonka ai-koja sitten olin luullut kuolleen kaukaisella vuore-

nulkonemalla. — Olen nyt täällä, en enää kostonhimoisena, vaan nöyrästi rukoillen... rikoksiani... anteeksi. Ruumiini ja sieluni voimat ovat murtuneet, eivät kahleitten painosta, eivät raskaan vankeusorjuuden rasituksista. Tuimat omantunnontuskat ovat niitä juuria myöden kalvaneet, ja jo... jo on loppuni lähenemässä. En valehtele. — Eikö muotonikin todista, että sisäiset sydämen taistelut ovat raadelleet olemustani? Minä, nuoruuteni kukoistuksessa oleva mies, joka ijältäni olen tuskin neljää vuotta Mumin Argad'ia vanhempi, olen lyhyessä ajassa muuttunut raihnaaksi, ikäkuluksi vanhukseksi... Siunaan teitä kantamistani raudoista. Välillisesti niitten kautta olen minäkin saanut tiedon ainoasta, oikeasta Jumalasta, pakanoitten Vapahtajasta, minunkin Lunastajastani... Ceylon'iin lähdin ylpeänä, uhkamielisenä... tuumien perikatoa ja kuolemaa vastustajilleni. Sielunpaimenenamme täällä oli eräs valtion määräämä pappi, nimeltä S—n. Hän huomasi synkän mieli-alani... ja puhui minulle kristinopista. Jumalan poika, Jeesus Kristus, on tullut maailmaan syntisiä vapahtaaksensa... Kuuntelin hämmästyksen sekaisella ihmettelyllä... Ensi kerran minulle... saar-

nattiin aineesta, elävästä Jumalasta... Olin sanomattomasti rikkonut, minun olisi sentähden kaduttava ja jos uskoisin... Jeesukseen, olisi minulla syntein anteeksi-antamus, elämä ja autuus... Nämät kaikki olivat minulle vallan uusia asioita. Halusin kuul-la enemmän ja pappi laki Raamatusta synteinlankeemuksesta,... tuhlaajapojasta... Vähitellen lämpeni sydämeni — kova ulkokuori oli sulanut — ja puhkesin valtavaan itkuun... Minäkin... olin tuhlaajapoi-ka, joka... tarvitsin sovintoa... Tästä hetkestä oli... elämässäni... tapahtunut käänne. Tekemäni pahat työt suunnattoman taakan tavoin lepäsivät hartioilla-ni... En saanut rauhaa, ja lopuksi öitten valvomiset, päivien tuskat... raihnauttivat... ruumiini... Teitä-kin vastaan... olin kovasti rikkonut... Sentähden... omantuntoni... ajamana... olen kulkenut... tänne saakka. Vankilan muurit... eivät ole... voineet... pi-dättää minua. Mikä... vast'... vastaus... on teil-lä... annettavana... kurjalle?

Nola vaiken. Levottomin, rukoilevin katsoin hän silmäili ympärillensä olevia.

Tällöin Surya Me kyynelehtien tarttui hänen kä-teensä. »Rukoilkaa Jumalaa, että Hän teitä armah-

taisi. Me puolestamme olemme teille anteeksi antaneet», hän sanoi ja meihin päin kääntyen, »eikö niin?»

Nyökäytimme liikutettuina päätämme.

Nolan silmät loistivat ilosta. Onnellisesti hymyillen, kädet ristissä rinnoilla hän hiljaa laski päänsä patjalle. »Jeesus Kristus», kuulumme hänen kuiskaa-
van, »minä kiitän Sinua!»

Vielä pari hengenvetoa, ja Nola ei liikahtanut enää — hän oli kuollut. Pitkä ja rasittava keskustelu oli vienyt hänen viimeisetkin voimansa.

Emmepä todellakaan olisi luulleet lopun niin pian tulevan.

Paras oli kuitenkin niinkuin oli tapahtunut, hän oli kuollut rauhassa.

Olin aikonut tiedustella häneltä, missä kaukainen vuoriluola oli, mutta nyt se oli jo liika myöhäistä.

* *

*

Noin vuoden viivyin vielä Kalkutassa. Tämän ajan kuluessa oli appeni, vanha Darja Argad, mennyt Manan majoille. Päätimme silloin, Surya Me ja minä, ainaiseksi muuttaa Englantiin.

Isältänsä Surya Me oli perinyt tämän omaisuuden kaikkineen. Palatsimme irtaimistoineen myimme Mumin'ille. Jo sitä ennen olin virastani jättänyt erohakemuksen.

Samoin kuin päivä, jolloin saavuin Kalkuttaan, samoin nyt lähtöpäivämmekin oli erittäin kaunis, ja aurinko säteili hohtavan kirkkaana.

Rannalta laivalla laskeutuessamme viittasimme nenäliinoillamme Hathor'ille ja Mumin Argad'ille jäähyväisiksi.

Pian olimme ulkona ulapalla, ja mannermaa alkoi vähitellen kadota näkyvistämme.

Tällöin — viimeisten rajapiirteitten häämöittäessä kaukana — pieni Darjamme heilautti vielä kerran terveisiksi nenäliinastaan ja huudahti kimeällä lapsenäänellään: »Jää hyvästi, jää hyvästi, Intia!«

Merkilliset tapahtumat olivat enää vaan pelkkinä muistelmina.